

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 5 • ОКТОБАР 2011 • БРОЈ 53

КОЛИКО СУ ЗАШТИЋЕНИ „ЗАШТИЋЕНИ“ РАДНИЦИ

У корпусу права из радног односа, посебна привилегија припада тзв. заштићеним радницима, а што посебно долази до изражаја у моменту када је губитак радних места свакодневна појава и када је сигурност радног места важнија и од саме зараде. Како је недавно окончан посао око утврђивања коначних Листа за преузимање Синдикату се обратило више наших чланова и других запослених питањима о статусу „заштићених“

радника, као и питањима да ли се ови радници бодују, да ли се стављају на Листу, да ли им може бити умањена зарада у случају када им је фонд часова смањен... Иако смо више пута писали о овој теми, у овом тексту покушаћемо појаснити још неке дилеме које се свакодневно појављују, тим пре што је престао да важи Општи колективни уговор.

(Насиџавак на сџр. 3)

ИЗМЕНЕ ПКУ СТУПИЛЕ НА СНАГУ

Након низа натегања и окупација, а нарочито опструкције из Министарства финансија (због чега ће финансијски део ПКУ морати да сачека боље дане) и компромиса који су „у пет до дванаест“ направили представници репрезентативних синдиката и Министарства просвете, потписан је Посебан колективни уговор о изменама и допунама Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика (у даљем тексту: ПКУ). Овим ПКУ постигнут је велик напредак у

односу на претходни, нарочито у делу који се односи на избор и пријем лица у радни однос, социјални дијалог између председника синдикалних организација у школама и послодавца, дефинисан је заменски, прековремени и прекономни рад, ... а оно што је највећи синдикални добитак то је чињеница да је прекономни рад поново озакоњен и да ће бити и плаћен. ПКУ можете преузети са нашег сајта: www.nsprv.org, у прозору Закони, Колективни уговори.

(Насиџавак на сџр. 3)

САМО ШМИНКА УРЕДБЕ О КОЕФИЦИЈЕНТИМА

Након безуспешних преговора о коефицијентима за запослене у предшколским установама, основним и средњим школама, одржаних 04. октобра, преговори су настављени 06.10.2011.г. у сектору ученичког и студентског стандарда. Надања синдикалаца и запослених у образовању да би могло доћи до корекције коефицијената на више, њиховог усаглашавања са минималном

зарадом и „пеглања“, како би били сачувани некадашњи односи у платама за најједноставнији и свих других сложенијих послова у образовању, развејали су дужносници министарства школског, који су и овом приликом изјавили да Министарство финансија не прихвата никакво повећање коефицијената, па чак ни оних категорија који немају минималац. На тај начин преговори око

коефицијената свели су се на усклађивање звања и занимања унутар Уредбе са звањима из нове номенклатуре звања и усклађивање са Законом о основама система образовања и васпитања, Законом о предшколском васпитању и образовању и Законом о ученичком и студентском стандарду, као и на брисање занимања која више не постоје унутар система.

(Насиџавак на сџр. 4)

ЂАЦИ ЗАТРПАНИ ПОНУДАМА Оглашавање забрањено у школама

Иако је оглашавање у школама забрањено законом, чини се да се тога не придржавају све школе. Приватници који држе курсеве страних језика, глуме, плеса и друге креативне радионице, ... продавци свега и свачега опседају ових дана школе, посебно основне! Иако је рекламирање забрањено чак и у школском дворишту, у ходницима се нуди упис малишана на курсеве. А те „школице“ за оснивце, у зависности од обуке која се нуди, коштају од 2.000 до чак 5.000 динара месечно.

(Насиџавак на сџр. 5)

У овом броју можете још читати:	
АКТИВНОСТИ ПРЕЧАНСКИХ УЧИТЕЉА У СРБИЈИ XIX ВЕКА.....	стр. 2
ЛИЧНИ СТАВ: ТЕОФИЛ ПАНЧИЋ.....	стр. 8
ЛИЧНИ СТАВ: ЉУБИЦА КИСЕЛИЧКИ.....	стр. 8
ПРОФЕСОРКА „НИКИТА“ ПРЕД ТУЖИОЦЕМ.....	стр. 9
РЕБАЛАНС СТИГАО У ПАРЛАМЕНТ.....	стр. 9
ОПЕТ ИНЦИДЕНТ У ТЕМЕРИНУ.....	стр. 9
ВЛАДА СКРЕСАЛА ПЛАТЕ.....	стр. 10
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ.....	стр. 11
ГОЈАЗНА ДЕЦА НА УДАРУ ШКОЛСКИХ СИЛЕЦИЈА.....	стр. 12
АКО ДЕТЕ СЛАБО УЧИ КРИВИ СУ РОДИТЕЉИ.....	стр. 12

ОБЕЛЕЖЕН СВЕТСКИ ДАН НАСТАВНИКА Наставници за родну равноправност

Упркос стварном напретку за последњих 25 година ка достизању родне равноправности, још предстоји дуг пут, јер је на пример однос девојчица према дечацима у укључености у основно образовање у Субсахарској Африци и даље веома низак, наведено је у поруци Интернационале образовања (ЕИ). Такође, академско заостајање дечака у школи забрињавајуће је повећан феномен у многим земљама, укључујући Јамајку и САД, наводи се у поруци ЕИ и истиче да је овогодишња тема Дана наставника под слоганом „Наставници за родну равноправност“. То, како се наводи, обухвата једнакост женских и мушких наставника, захтева приступ девојчица родно осетљивом и квалитетном образовању и наглашава допринос наставника и образовања у преовладавању родних стереотипа...

О борби наставника за родну равноправност на пригодној конференцији у организацији нашег Синдиката говорили су представници синдиката, министарства рада и социјалне политике и министарства просвете и науке. Учествовали су представници Националне службе за запшљавање и представници НВО и представници ученичких парламената. Конференција је одржана у сомборском Дому ученика средњих школа 5. октобра, на Светски дан учитеља. Уводно предавање одржао је ген. секретар Синдиката проф Хаџи Здравко М. Ковач (→Презентацију и брошуру повећану овогодишњем Светском дану наставника у борби за родну равноправност можете погледати на нашем сајту www.nsprv.org)

(Насиџавак на сџр. 6 и 7)

PREČANSKI UČITELJI U SRBIJI XIX VEKA (II)

Kad je reč o školama u prvim godinama života slobodne Srbije, nije moguće, a da se naročito ne naglasi uloga prečanskih učitelja - Vojvodana, koji su, prelaskom u Srbiju mnogo učinili za intelektualno i kulturno podizanje još slabe i izmučene Srbije. 1836. godine u Srbiji je bilo svega šezdeset škola sa šezdeset i devet učitelja, od kojih su četrdeset i šestorica bili Srbi „iz preka”. Sva četiri profesora tadašnje gimnazije bili su Vojvodani, kao i svih osam profesora Bogoslovije. Četvorica (od petorice) učitelja „glavnih škola”, dvadesetorica „od dvadeset i dva) učitelja „normalnih škola”, kao i sva tri nastavnika „vojne škole” bili su Srbi iz Austrije. U prethodnim brojevima Informatora pisali smo o radu srpskih učitelja „iz preka” u Srbiji XIX veka i njihovoj ulozi u književnosti toga doba, a u ovom broju objavljujemo nastavak teksta o drugim društvenim aktivnostima prečanskih učitelja.

POZORIŠTE I MUZIKA

Budući da su prve pozorišne predstave izvođene uz pesmu i muziku, veoma je teško razdvojiti pozorište i muziku Srbije u prvoj polovini XIX veka. Prve pozorišne predstave izvodila je od 1825. godine diletantska pozorišna družina, pod rukovodstvom Đorđa Evgenijevića, učitelja kragujevačke osnovne škole. Srbijanac Evgenijević se za vreme svog školovanja u Austriji (Bogoslovija u Sremskim Karlovcima) upoznao sa radom u pozorištu i ta znanja i iskustva uspešno je prenosio radeći u Kragujevcu. On je kasnije, 16. septembra 1829. godine, u Kragujevcu organizovao još jednu pozorišnu predstavu – Lazarevićevu dramu *Vladimir i Kosara*. Tada je iz Narodne blagajne izdvojeno dvesta

groša za nagradu kragujevačkim učiteljima-glumcima.

U Vojvodini su prva školska pozorišta imala svetovni karakter, a predstave su, pod rukovodstvom učitelja, izvođene po završetku prvog polugoda i na kraju školske godine, uglavnom posle razrednih ispita.

Prvo zvanično srbijansko pozorište, pod nazivom Knjaževsko-srbski teatar, osnovao je dramski pisac i prevodilac Joakim Vujić krajem 1834. godine, u gradu na obalama Lepenice. Iako je to pozorište radilo vrlo kratko, samo do septembra 1836. godine, njegove predstave su gledali kragujevački učitelji i učenici, koji su kasnije izvodili manje predstave „na daskama” i u drugim školama.

Učitelj Vasilije Bajić, rodom iz Futoga, u trećem razredu osiječke osnovne škole glumio je u dačkim predstavama. Kasnije je pričao da je njega i njegove drugove glumi učio Vuk Karadžić 1813. godine.

Atanasije Nikolić, profesor Liceja, osim što je pisao drame, sastavio je i glumačku ekipu s kojom je 7. novembra 1840. godine izveo svoju dramu *Ženidba cara Dušana* (u tri čina, s pevanjem). Glumačku ekipu činili su profesori, učenici i činovnici. Predstava je priređena u čast rođendana kneza Mihaila, a održana je u prostranom školskom hodniku. Pesme je pripremio Josif Šlezinger, koji je predstavu i pratio sa svojim orkestrom. Glavnu ulogu imao je autor Nikolić. Pošto je knez Mihailo bio veoma zadovoljan, predstava je ponovljena uoči Svetog Nikole.

Sledeće godine Nikolić je, po preseljenju Liceja, osnovao pozorište u Beogradu, gde je saradivao s Jovanom Sterijom Popovićem iako je zvanični direktor pozorišta bio Petar Radovanović, direktor osnovnih škola. Nikolić je tokom raspusta sačinio i pozorišnu predstavu prema narodnoj pesmi *Kraljević Marko i Arapin*. To je bila pozorišna igra s pesmama u tri čina. Ovo beogradsko pozorište prekinulo je rad u vreme haosa Vučićeve bune.

Pozorišta se osnivaju i u nekim okružnim varošima, najpre u Požarevcu. Već tokom januara i februara 1841. godine, učitelj Mojsej Živojinović tamo osniva prvu pozorišnu družinu. On je, istovremeno, autor drama, upravnik, reditelj i scenograf. Od svojih sredstava uredno je izdvajao za pripremanje i održavanje predstava u dvoranama koja je primala više od dvesta gledalaca. Naročito veliki uspeh imala je njegova drama *Skitička konfuzija ili Nestorova pokajanje*, koja je do sedamdesetih godina XIX veka igrana i u Somboru, Beogradu, Šapcu, Loznici, Novom Sadu i drugim mestima. U požarevačkom pozorištu je 1842. godine prikazano osam predstava – sve tokom januara i februara. Izvođenje predstave *Romeo i Julija* (31. januara) bilo je prvo njeno izvođenje na Balkanskom poluostrvu.

U vreme prve Miloševe vladavine nešto malo je učinjeno i kada je reč o razvoju muzičke kulture. Začetnik ove vrste umetnosti bio je Josif Šlezinger (1794-1870), koji je prvo, od 1829. godine, organizovao muzički život u Šapcu i učio decu Jevrema Obrenovića. Posle dve godine on je u Kragujevcu osnovao „Knjaževsko-srbsku bandu”, koja je uglavnom muzicirala na Miloševom dvoru,

a kasnije učestvovala u pozorišnim predstavama.

Najstarije pevačko društvo u Srbiji pominje se tek 1834. godine, kada je pevao pesmu Dimitrija Isailovića povodom odlikovanja kneza Miloša sultanovim ordenom.

Zbog lepog glasa učitelj Mihailo Nikolić Resničanin nazvan je „slatkopecem”.

Matija Ban je u Dubrovniku štampao narodnu himnu dubrovačkih Srba.

Značajno mesto u istoriji srpske muzike zauzima dr Atanasije Teodorović, koji je jedan od začetnika muzičke nastave u Srbiji. On je uz gitaru učio đake-diletante da pevaju u pozorištu. Organizovao je prve dačke horove, za njih pisao kompozicije, svirajući na gitari pratio pesme koje su se pevale u pozorišnim predstavama. Dobro je saradivao s Josifom Šlezingerom, naročito kada je reč o dvorskom muziciranju.

Učitelji su za vreme crkvene službe bili za pevnicom, a u školi su učenike učili pevanju. Ako to nisu činili valjano, opštine i sveštenici su ih tužili Popetičeljstvu prosvetljenja. Tako se, na primer 9. avgusta 1850. godine račanska opština (Kragujevački okrug) žalila na Atanasija Filipovića zato što ne obučava decu crkvenom pevanju.

NAUKA

Iz kruga učitelja naukom su se uglavnom bavili dvorski učitelji jer su imali veće obrazovanje od učitelja državnih i opštinskih škola. Oni su bili među pokretačima prvih naučnih institucija. Tako je Atanasije Nikolić bio jedan od osnivača Društva srpske slovesnosti (1841; počelo s radom 1842). On je napisao veći broj članaka o zemljoradnji, izdavao zemljoradnički časopis „Čiča-Srečkov list” (1844-1847) i „Zemljoradničko gazdinstvo” (1853-1854) u četiri sveske. O zemljoradnji je objavljivao članke i u „Dodatku k Srbskim novinama”. Osim o zemljoradnji, on je pisao i o putevima i trgovini.

Dimitrije Tirol napisao je specijalna pravila – „Načertanje” – za Društvo srpske slovesnosti.

Nekolicina učitelja bavila se istorijom. Već ranije pomenuta *Istorija Rusije* dr Atanasija Teodorovića predstavlja značajan doprinos našoj nauci. Iako pravnik po struci, Petar Radovanović je 1852. godine objavio knjigu *Vojna Srba s Turcima od ustanka Vožda Srbskog Karadžorđa do septembra meseca 1813. ili od padenija srbskog*. Učitelj Aleksa Stojišić ostavio je neobjavljen rukopis *Moje uspomene iz dva srpska ustanka, koj se ranije nalazio u Narodnoj biblioteci, ali nažalost nije sačuvan*. Davidovičeva *Istorija srbskog naroda* (Beograd, 1848, 1864) korišćena je kao školski udžbenik. Pavle Jovanović je napisao knjigu *Istorija najvažnijih događaja u Srbiji od 1459. do 20. septembra 1813. godine*, koju je objavio 1847. godine u Novom Sadu. Dimitrije Tirol, vredni i svestrani naučni radnik, ostavio je rukopise *Politička istorija Banata i Istorijski pregled Srbije našeg vremena*. On je mnog doprineo da se objave *Srpski spomenici*. Značajne su i knjige Matije Bana *O Karadžorđevom radu na unapređenju prosvete, Život majora Miše Anastasijevića, Srbija po bombardovanju Beograda i Srbija pred konferencijom*. Loša strana ovih radova je što pripadaju romantizmu, kao i nekritičkoj istoriografiji koja se oslanjala na narodnu epsku poeziju.

Dimitrije Davidović je, kao knežev sekretar, sastavljao pravne propise i akte. Radio je na Zakonu o Savetu, a uradio je i sedam poglavlja nacrtu Sretenjskog ustava. Tada se najviše zamerio knezu Milošu jer je prenosi liberarne ideje sa Zapada. Pravom se bavio i dr Atanasije Teodorović, jedan od prvih organizatora i rukovodila srpskog pravosuđa.

Mojsej Živojinović u pismu od 9. jula 1854. godine kaže da je neki Joca Marković iz sela Miljevića, na jednom brdu pronašao 22 mala novčića, dve sekire i plućni raonih, te da je on lično nabavio jedan raonih, jedno crtalo i jednu sekuru. Smatrajući da su „iz starih vremena” poslao ih je Društvu srpske slovesnosti. Istovremeno, poslao je 13 reči s objašnjenjima, koje je zabeležio u homoljskim selima Milatovcu i Suvodolu (9. jul 1854). Pored toga, konstruisao je plug i popravljao „električesk mašinu” iz zbirke frizerski instrumenata pri Liceju.

Dimitrije Petrović (Slavko Zlatojević) prevodio je knjige iz oblasti poljoprivrede, pokrenuo list „Ratar”, propagirao predavanje ekonomije u srednjim i stručnim školama itd.

Đorđe Berisavljević, beogradski učitelj i profesor negotinske i šabačke gimnazije, bio je član društva srpske slovesnosti, a potom dopisni član Srpskog učenog društva.

КОЛИКО СУ ЗАШТИЋЕНИ „ЗАШТИЋЕНИ“ РАДНИЦИ

Не постоји апсолутна заштита

(Наставак са стр. 1)

У корпусу различитих права из радног односа, посебна привилегија припада тзв. заштићеним радницима, а што посебно долази до изражаја у моменту када је губитак радних места свакодневна појава и када је сигурност радног места понекад важнија и од саме зараде. Како је недавно окончан посао око утврђивања коначних (!) Листа радника за чијим је радом делимично или у потпуности престала потреба (Листа за преузимање) овом Синдикату обратило се више наших чланова и других запослених питањима о статусу „заштићених“ радника, као и питањима да ли се ови радници бодују, да ли се стављају на Листу и да ли им може бити умањена зарада у случају када им је фонд часова смањен. Иако смо више пута писали о овом проблему, у овом допису покушаћемо појаснити још неке дилеме које се свакодневно појављују, тим пре што је престао да важи Општи колективни уговор, те се на „заштићене“ раднике непосредно примењују Закон о раду, Закон о основама система образовања и васпитања, Посебан колективни уговор, чије су измене и допуне недавно закључене, али и одредбе Колективног уговора код послодавца или Правилника о раду уколико Колективни уговор код послодавца није закључен.

Елем, „Чланом 37. Уговора (ПКУ за ОШ, СШ и домове ученика – *џрм. аут.*) *прописане су одређене категорије запослених којима не може престајати радни однос, без њихове сагласности под условом да не испуњавају један од услова за пензију. То значи да се и на ова лица примењују критеријуми из наведеног члана 33. Уговора и да она могу бити проглашени технолошким вишком, али им без њихове сагласности не може престајати радни однос. Најомиљено да се наведени критеријуми примењују и на заштићене запослене који су распоређени за део прописане норме часова.*“ (мишљење Министарства просвете број 112-01-00130/2010-02 од 09.06.2010.г.) Другим речима, потребно је извршити бодовање уз примену критеријума из ПКУ и нарочито из КУП, односно Правилника о раду свих запослених и по издавању коначног Решења о умањењу – губитку норме, стављање на Листу, што не значи и да ће запосленом бити отказан Уговор о раду. Како и Закон и колективни уговори познају две категорије заштићених радника, треба водити рачуна да ли они спадају у категорију заштићених запослених на које се односи члан 37. ПКУ или у категорију заштићених из члана 59. ПКУ.

У случају смањења норме запослени из члана 37. (запослена за време трудноће или са дететом до две године старости, самохрани родитељ, родитељ чије дете има тешки инвалидитет, један од брачних другова ако оба брачна друга раде у истој установи, мушкарцу са најмање 35. година стажа осигурања, односно жени са најмање 30 година стажа осигурања) не уживају заштиту од смањења норме, једино им не може престати радни однос без њихове сагласности, што произилази из члана 187. став 1. Закона о раду, где се говори да се не може отказати Уговор о раду.

Кад се ради о „заштићеним“ запосленима из члана 59. (председник синдиката код послодавца, представник запослених у Школском или Уп-

равном одбору и именовани или изабрани синдикални представник у више органе синдиката) ови запослени уживају заштиту и од престанка радног односа („Директор не може донети решење о престајанку радног односа председнику запослених, нијим на други начин да ствари у недовољан положај председника запослених за време обављања функције и тогину дана по престајанку функције, ако председник запослених поступио са Закона и овим Уговором“), али само годину дана по престанку функције (раније се на ове запослене примењивала одредба ОКУ по којој је овај рок био две године по престанку функције. Међутим, ови запослени уживају заштиту и од умањења зараде, чак и ако им је оправдано умањења норма због непостојања часова у школи/установи, пошто је поменути чланом ПКУ недвосмислено дефинисано да директор не може на било који начин да стави у неповољан положај тог радника. Ово право прописује и члан 188. став 1 Закона о раду, па према томе запослени из ове категорије ако се налази на Листи није доведен у неповољни положај (јер му то омогућава да ипак дође до својих часова у другој школи – преузимање), али би то био ако му директор умањи зараду за део часова без кога је остао. Како директор организује рад, на њему је да процени да ли ће овог запосленог запослити на одређеним пословима или ће му исплаћивати пуну зараду без обзира на проценат који тренутно има.

Ипак, и овом приликом морамо поновити више пута у јавности изношен став да постоје случајевим у којима је могуће утврдити вишкове без позивања на било какве критеријуме, а то су случајеви када се укида школа/установа или формира једна установа од две или више других установа и тада сви запослени у тим установама могу остати нераспоређени. Други случај је када на радном месту одређене врсте престаје потреба за радом свих извршилаца, односно када се то радно место укида – тада сви запослени на том радном месту, ако се не могу распоредити у истој или другој установи за образовање и васпитање остају нераспоређени. Наравно, постоји и трећи случај, а то је када на одређеном радном месту ради извршилац број извршилаца, али је број радних места мањи од постојећег броја извршилаца, а број запослених који нису заштићени од стицања статуса нераспоређених поклапа се са бројем запослених који због смањења броја извршилаца и немогућности да се распореде на друге послове треба да остану нераспоређени (нпр. од три запослена на неком радном месту два су заштићена од стицања статуса нераспоређених, док трећи не ужива такву заштиту, а број потребних извршилаца смањен је са 3 на 2. У том случају директор ће Решењем утврдити да је нераспоређен запослени који не ужива заштиту од стицања статуса нераспоређеног, без позивања на било какве критеријуме).

Из напред наведеног произилази да нема апсолутне заштите, али да се мора водити рачуна о нијансама „заштићених“ с обзиром да их другачије дефинишу и препознају члан 37. односно члан 59. у комбинацији са „Кривним“ законом и Законом о раду.

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ПКУ СТУПИЛЕ НА СНАГУ

Листе запослених формирају се по старом ПКУ

(Наставак са стр. 1)

Након низа натезања и окупација, а нарочито опструкције из Министарства финансија (због чега ће финансијски део ПКУ морати да сачека боље дане) и компромиса који су „у пет до дванаест“ направили представници репрезентативних синдиката и Министарства просвете, потписан је Посебан колективни уговор о изменама и допунама Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика (у даљем тексту: ПКУ). Овим ПКУ постигнут је велик напредак у односу на претходни, нарочито у делу који се односи на избор и пријем лица у радни однос, социјални дијалог између председника синдикалних организација у школама и послодавца, дефинисан је заменски, прековремени и прекономни рад, ... а оно што је највећи синдикални добитак то је чињеница да је прекономни рад поново озакоњен и да ће бити и плаћен. Сем тога извршено је усклађивање одредби ПКУ са новом (школском) легислативом.

ПКУ је објављен у „Службеном гласнику РС“ број 67/2011 од 13. септембра ове године и у форми како се врше измене и допуне закона, односно општих аката, па је стога Синдикат на сајт окачио верзију у којој можете упоредно видети одредбе старог ПКУ и одредбе новог ПКУ, како би ПКУ лакше могли користити у Вашем раду, бар до момента док се нови ПКУ не закорени у свакодневној употреби синдиката и послодавца.

Међутим, молимо Вас да посебно обратите пажњу на члан 29. ПКУ којим се регулише да ће се „Посијници утврђивања запослених за чијим је радом престајала потреба са њим или њеним радним временом, започевши до стицања на снагу овог Уговора (8 дана од објављивања, односно од 21. септембра – прим. аут.) окончати по одредбама Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени

гласник РС“ број 12/09)“. Ово стога пошто смо обавештени да су поједине школе вршиле бодовање по новим критеријумима члана 33. који је знатно измењен, као и другим члановима ПКУ који регулишу поступак утврђивања (технолошких) вишкова, односно радника за чијим радом делимично или у потпуности престаје потреба.

Дакле, да будемо децидни и потпуно јасни, поступак утврђивања радника за чијим радом делимично престаје потреба било је могуће уредити само у складу са одредбама Закона о раду, Закона о основама система образовања и васпитања, Посебног колективног уговора и, уколико нема Колективног уговора код послодавца, Правилником о раду у школи. Што се тиче судбине члана 33. и других чланова којима се уређује питање поступка утврђивања броја радника за чијим радом делимично или у потпуности престаје потреба, они би требали бити примењиви од наредне школске године, што се можда никад и неће десити јер ПКУ престаје да важи у фебруару 2012. године, што значи да је овај посао био по принципу „даба смо крчили“. Међутим, како је интерес свих синдиката (и запослених) да покушају, у поступку колективног уговарања, да до почетка нове школске године дођу до новог ПКУ, тим пре што је у мају престао да важи и Општи колективни уговор у коме су неке одредбе по запослене у просвети биле повољније од одредби ПКУ, надамо се да ће се то десити.

Стога, према раније постигнутим договорима са Министарством, очекујемо да се ипак у нову школску годину уђе са новим и, надамо се бољим, колективним уговором. У међувремену се обављају консултације на нивоу синдикат-министарства везане за предлог измене Уредбе о коефицијентима.

ПКУ са изменама и допунама и старим одредбама можете преузети са нашег сајта: www.nsprg.org, у прозору *Закони, Колективни уговори*.

**„Razgovori o korekciji koeficijena za obračun plata zaposlenih u prosveti počće 01. juna 2011. godine, a završće se do 01. oktobra 2011. godine, kako bi primena izmenjenih, odnosno novih koeficijena počela 01. januara 2012. godine“
(Sporazum sindikata prosvete i Vlade Republike Srbije od 01.04.2011.g.)**

NA RED STIGLI KOEFICIJENTI

Još jedno iznevereno obećanje
(Nastavak sa str. 1)

Iako su Vlada i resorno Ministarstvo potpisima prihvatili da uđu u posao i postupak izmene koeficijena za zaposlene u prosveti, odnosno izmene Uredbe o koeficijentima za zaposlene u javnim službama koja je jedinstven dokument i koji je u nadležnosti Vlade Republike Srbije, do sada taj posao nije ni otpočet, iako je rok za ovu preuzetu obavezu gotovo istekao (kao uostalom i rokovi koje je Vlada preuzela na sebe, koji se tiču isplata jubilarnih nagrada i otpremnina), sem ako se ne desi neko čudo pa da se taj posao završi u nekoliko narednih dana. Kako je svima jasno da je to nemoguća misija, jasno je i da je pomenuta tačka 7. Sporazuma ostala „mrtvo slovo na papiru“ i da je bila u funkciji smirivanja nezadovoljstva tadašnjih štrajkača, a ne ozbiljna namera da se nešto i uradi po pitanju korekcije koeficijena, odnosno usaglašavanja koeficijena sa okolnostima koje su u međuvremenu nastale.

Ukoliko do tih pregovora dođe, naš Sindikat će učestvovati u njima i zastupati već ranije obnarodovane stavove, a to je da koeficijent za najniži rad mora biti bar toliki da bude dovoljan za zakonom utvrđen minimalac i da se odnosi među koeficijentima za najjednostavniji i sve druge poslove, uključujući i najsloženiji, moraju dovesti na nivo koji je bio

u trenutku zaključivanja originalne Uredbe, odnosno pre zamrzavanja plata (od oktobra 2008. godine). Time bi se ujedno i ispravila nepravda prema kolegama sa nižim stepenima stručne sprema koji u prosveti, bilo u nastavi ili van nje, obavljaju složenije poslove od fizičkog radnika, odnosno spremačice, a po plati su gotovo izjednačeni. I ne samo to, ponovo bi se uspostavio nekadašnji odnos između najjednostavnijeg i najsloženijeg posla i iskazao u plati jer je isplaćivanjem minimalca i dodataka na minimalca ozbiljno narušen i ovaj paritet i koji sa pravom iritira nosioce posla u delatnosti – nastavno osoblje.

Nova Uredba, ukoliko do nje uopšte i dođe, trebala bi da ispravi sve ove anomalije i da ponovo uspostavi nekadašnje paritete koji nisu bili najsrećniji, ali su bolje uređivali zarade svih delatnika u prosveti i više cenili nosioce posla, doduše ne kao što je to u nekim drugim delatnostima poput pravosuđa, zdravstva i sl., ali ipak koliko-toliko bili zadovoljavajući. Međutim, kako bi takva Uredba proizvela potraživanje znatnijih novih budžetskih sredstava za prosvetu, nije izvesno da će se to desiti, pošto Vlada očigledno i nadalje ima nameru da primenjuje model tzv. linearnog finansiranja i da svim korisnicima budžeta razreže jednak procenat uvećanja ovogodišnjeg budžeta - ne veći od planirane inflacije za koju

ona računa da će se vratiti u planirane okvire i da će u toku sledeće godine iznositi 3,5%, što bi uz poznatu formulu (inflacija za određeni period +1/2 BDP iz prethodne godine) da će plate svih javnih poslenika i sa njima vezanih penzija u narednoj godini rasti maksimalno 5% i to u dva navrata – u aprilu (za 4%) i oktobru 2012 (za 0,8%).

Kako u prosveti prosvetni deo budžeta odlazi gotovo ceo na plate i kako i dosad nije bio dovoljan za redovno finansiranje, već je spas tražen u rebalansu budžeta, ostaje nejasno da li uopšte ima prostora da se kroz korekciju koeficijena, na način kako je to dogovoreno na organima sindikata, očekuje bilo kakvo poboljšanje materijalnog položaja ili će i to biti samo jalovi razgovori, bez ikakvog rezultata, pošto Vlada sasvim izvesno za ovu operaciju nema sredstava, a što je vidljivo i iz povišica za ovu godinu, jer ono što zaposleni u javnom sektoru mogu očekivati do kraja godine (povišica za oktobarsku platu) sasvim sigurno neće biti veća od 1,5%. S obzirom da je poznato da je Vlada uvek šire ruke pred izbore nego posle izbora, realnije je očekivati da Vlada uopšte neće ni dirati u koeficijente, već će, kao i ove godine koristiti isti model i povišice isplatiti kroz korekciju osnovice za obračun i isplatu plata (cene rada).

PUT PREMA KUBANSKOM MODELU

Razlike u platama sve manje

Nakon bezuspešnih pregovora o koeficijentima za zaposlene u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama, održani početkom sedmice, tačnije 04. oktobra, pregovori su nastavljeni juče, 06.10.2011.g. u sektoru učeničkog i studentskog standarda. Nadanja sindikalaca, a i zaposlenih u obrazovanju da bi moglo doći do korekcije koeficijena na više, njihovog usaglašavanja sa minimalnom zaradom i „peglanja“, kako bi bili sačuvani nekadašnji odnosi u platama za najjednostavniji i svih drugih složenijih poslova u obrazovanju, razvejali su dužnosnici ministarstva školskog, koji su i ovom prilikom izjavili da finansije (čitaj: Ministarstvo finansija) ne prihvata nikakvo povećanje koeficijena, pa čak ni onih kategorija koji nemaju minimalac, jer bi podizanjem njihovih koeficijena izazvali revolt onih koji rade složenije poslove, a Ministarstvo niti hoće, niti želi da izvrši linearno uvećanje koeficijena za koje se založio Sindikat.

Na taj način pregovori oko koeficijena sveli su se na usklađivanje zvanja i zanimanja unutar Uredbe sa zvanjima iz nove nomenklature zvanja i usklađivanje sa Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, Zakonom o predškolskom vaspitanju i obrazovanju i Zakonom o učeničkom i studentskom standardu, kao i na brisanje zanimanja koja više ne postoje unutar sistema.

Sem toga, dobar deo vremena utrošen je oko određivanja mesta i valorizacije nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika koji su ili će steći zvanja pedagoškog savetnika, samostalnog pedagoškog savetnika, višeg pedagoškog savetnika i visokog pedagoškog savetnika, kao i valorizacijom rada mentora pripravnika i nastavnika koga mentor odredi da prati pripravnika u prva tri meseca pripravnčkog staža. Za ove kategorije koeficijenti ostaju kao što su bili i do sada, a njihov rad bi se vrednovao, po nama, preskromnim procentima kroz dodatke iz člana 3. originalne Uredbe o koeficijentima za obračun i isplatu plata zaposlenih u javnim službama od 19. jula 2001. koja se menjala 10-ak puta, a poslednji put pre „zamrzavanja“ plata, u oktobru 2008. godine. Ministarstvo je insistiralo da se drugačije vrednote rad direktora nego do sad jedinstvenim dodatkom od 20% i da on bude uslovljen brojem odeljenja u školi na način da direktori škola do 16 odeljenja imaju platu uvećanu za 15%, a oni ostali za 20%, 25%, odnosno 30%, u zavisnosti od broja odeljenja u školi. Sindikati su ovo odbili i predložili da se princip plaćanja za poslove rukovođenja školom, vezan za broj odeljenja prihvati, ali da

početni procenat bude 20%, odnosno da se nikome ne smanjuje sadašnja zarada, pa ni direktorima, jer je nemoguće sprovesti princip da se nekom uzme da bi se drugom dalo – bar ne u prosveti, gde su nosioci posla već odavno u prilici da budu „zamrznuti“, a da pri tom određene kategorije platama rastu i na taj način remete nekadašnji odnos između zarade za najjednostavniji posao i posao nosioca delatnosti, kao i onih koji obavljaju najsloženije poslove. Uostalom, sa našeg sajta možete preuzeti Predlog Sindikata koji je usvojilo Predsedništvo Srps-a na sednici održanoj 03. oktobra i predloge koje je prezentovalo Ministarstvo prosvete i nauke po sektorima i koji će kao takvi biti predmet jedinstvene Uredbe. Ostaje još posao da se Uredba uredi u delu univerzitetskog obrazovanja, ali ni tu se ne može očekivati ništa drugačije nego što je bilo u drugim sektorima obrazovanja – sem usaglašavanja sa usvojenim zakonima, bez korekcije koeficijena navise i sa određenim kategorijama kojima će i dalje kao zaštita biti isplaćivan zagarantovani minimalac.

Na taj način razlika između fizičkog radnika i spremačice, kao onih na najjednostavnijim poslovima i dalje će biti sve bliže poslovnima nosiocima delatnosti, pri čemu su ove kategorije zbog isplate minimalca i nekorigovanja koeficijenta drugim izvršiocima platama sustigle određene kategorije zaposlenih i približile se platama zaposlenih koji obavljaju veoma odgovorne poslove sa finansijama, preteći pri tome da u dogledno vreme, ako se nešto ne učini, svi dođemo do onog nesrećnog modela iz naslova ovog saopštenja, odnosno da svi imamo minimalac. Ipak se nadamo da se to neće desiti, jer je i roditelj ovog modela – Kuba, napustila taj model i umesto da svi, bez obzira na zvanje i složenost posla koji obavljaju imaju jednake plate, dozvoljava da plate za složenije poslove budu veće od onih za jednostavnije. Nadamo se da će to i da shvati ministar školski, ali smo pomalo i zabrinuti, pošto je jedno od prvih službenih putovanja na koje se bio otpremio ministar prosvete (odnedavno i ministar nauke) upravo bilo putovanje na Kubu.

Predlog Uredbe o koeficijentima za obračun i isplatu plata zaposlenim u javnim službama: u predškolskom vaspitanju i obrazovanju, osnovnom obrazovanju i vaspitanju, srednjem obrazovanju i vaspitanju sa dodacima na koeficijente i predlog izmena Uredbe o koeficijentima za obračun i isplatu plata zaposlenih u učeničkom i studentskom standardu možete preuzeti sa našeg sajta, kao i Predlog Sindikata koji je usvojilo Predsedništvo.

Prosečna plata na Kubi bila je donedavno za sve zaposlene 20 dolara. Svaki Kubanac ima pravo na deset jaja, pola kilograma piletine, pola kilograma ribe, četvrt kilograma cigure... po subvencionisanim cenama. Taj mesečni provijant preko države ukupno košta 25 centi. Postoji i drugi peso, vezan za dolar, takozvani kuk, kojim se kupuje uvozna roba u specijalnim prodavnicama. Mobilni telefoni, koje odnedavno, po odluci sa najvišeg mesta, mogu legalno da kupe i Kubanci, koštaju 110 dolara...

ОГЛАШАВАЊЕ НИЈЕ ДОЗВОЉЕНО У ШКОЛАМА

- Ђаци затрпани понудама разних приватних школица
- Учитељице нуде курсеве
- Родитељи се жале на превише агресивну кампању приватника
- Потребни строжи прописи
(Наставак са стр. 1)

Према је оглашавање у школама и у њиховој околини у Србији забрањено законом, чини се да се тога не придржавају сви. Потребно је запитати и да ли би на одређеној удаљености од образовних установа требало забранити и рекламирање и других производа осим вина и пива, као што је предвиђено нашим прописима. Још је свеж и пример из марта ове године када је јавност реаговала јер су у околини новосадске Економске школе „Светозар Милетић” били налепљени плакати којима су рекламирани стриптизи, алкохолна пића и наступи естрадних звезда. За кажњавање оваквих прекршилаца одговорне су комунална инспекција и комунална полиција.

Приватници који држе курсеве страних језика, глуме, плеса и друге креативне радионице, опседају ових дана школе, посебно основне! Иако је њихово рекламирање забрањено чак и у школском дворшћу, у ходницима се нуди упис малишана на курсеве. А те ”школице” за основце, у зависности од обуке која се нуди, коштају од 2.000 до чак 5.000 динара месечно. „Приватне школе опседају нас током септембра. Сваког дана дође их бар пет-шест” - каже Горан Вилотијевић, директор ОШ ”Бановић Страхиња”. „У обзир узимам само понуде оних који имају дозволу Министарства просвете и науке. Њихове предлоге проследим школском одбору, који потом одлучује да ли могу у школи да држе курс”. Вилотијевић каже да у овој школи није дозвољено дељење летака, али да не може да забрани да то раде испред дворшће. Забрањено је и лепљење плаката у оквиру школског комплекса.

Међутим, у појединим школама процедура се не поштује овако стриктно, па су деца, како су излазила из учионица, са полагања мале матуре, дељени проспекти приватних средњих школа.

И родитељи се жале на превише агресивну кампању приватника. „Када смо 1. септембра са дететом ушли у учионицу, учитељица нам је прво представила човека који држи приватну школу енглеског, па је тек после њега она говорила о томе шта прваке чека током школске године” - кажу родитељи првака једне школе. „Чак и на дете посредно врше притисак, па је после прве недеље наш син тражио да упише енглески, јер су му рекли да мора да учи тај језик да би постао успешан фудбалер” тврде они.

И поред тога што је недвосмислено јасно да оглашавање алкохолних пића, цигарета и слаткиша место није у школама, има других ствари за које одлука о рекламирању није једноставна. Један од најчешћих примера је препорука наставника да се купи одређена књига, игра или едукативно помагало, што такође представља вид промоције. Познато је да за децу учитељи и наставници често представљају особе од ауторитета, чија се реч поштује и слуша. Већина родитеља у оваквим случајевима поставља питање да ли је та препорука инспирисана потребом да деца прошире своје знање нечим корисним или школа (или наставник) добијају одређену надокнаду у зависности од тога колико је препоручених производа продато. У овим случајевима нема јединственог одговора, већ одлука о томе искључиво зависи од процене родитеља о неопходности куповине производа.

У сличној ситуацији се налазе и директори школа и вртића када одлучују да ли да прихвате спонзорства одређених компанија, која обично значе и промовисање брэнда међу децом. Тако је у Хрватској прошле године у великом броју школа првацима подељена по флашица од пола литра воде „Јана јуниор”. Идеја компаније била је да на тај начин скрене пажњу деци да је неопходно уносити довољне количине течности, међутим, разумно је помислити да им је основ-

Строга контрола

Процедура за оне који држе часове у школи је веома строга, наводи начелник Републичке просветне инспекције Велимир Тмушић. Ако школски одбор одобри неки курс, приватник тражи дозволу Републичке дирекције за имовину. Они захтевају проверу Просветне инспекције и тек после тога издају сагласност. Тмушић каже да пријава за овакве случајеве није имао, али да инспекцији стижу притужбе родитеља око разних плаћања. „Ни на децу, ни на родитеље не сме да се врши било какав притисак. Овакве примере родитељи треба да пријаве инспекцији. А правила понашања у школи одређује правилник који пише директор школе” - каже Тмушић. Тмушић помиње и случај једне гимназије, где на почетку године прво директор ”пропита” родитеље да ли ће децу слати на екскурзију, па тек онда упознају разредне старешине.

„Приватне школе опседају нас током септембра. Сваког дана дође их бар пет-шест” - каже Горан Вилотијевић, директор ОШ ”Бановић Страхиња”. „У обзир узимам само понуде оних који имају дозволу Министарства просвете и науке. Њихове предлоге проследим школском одбору, који потом одлучује да ли могу у школи да држе курс”.

карактеристикама деце и њихових родитеља - старост, пол, адреса, у коју школу иду - како би касније могле боље да их „гађају” промотивним порукама. У појединим случајевима награде које се добијају су од општег значаја (на пример, глобуси за школу), али могу да буду и чисто комерцијални - тако је амерички ланац за продају крофни „Криспи крим” осмислио програм у којем је деци давана бесплатна крофна за сваку петицу (оцена А) у њиховој ђачкој књижици.

Шта каже закон о оглашавању

Забрањено је оглашавање у школи, предшколској или другој установи намењеној малолетним особама, осим ако огласна порука служи заштити општег интереса и интереса малолетне особе и ако не препоручује одређеног произвођача производа или даваоца услуге.

Забрањено је оглашавање пива и вина, укључујући свако истицање жига и друге ознаке пива и вина или произвођача пива и вина, и то у предшколским установама, школама, здравственим и другим установама намењеним малолетним особама, као и на отвореном простору на удаљености од 100 метара од предшколске установе, школе, здравствене и друге установе намењене малолетним особама.

који уједно служе и као светлећи билборди путем којих се промовишу ове марке. Други пример су корице уџбеника које су прекривене бројним огласима, као што су „Ралф Лорен”, „Рибок”, „Адидас”.

Ако се погледају расходи које школе имају и приходи које остварују од изнајмљивања простора за оглашавање јасно је зашто се одлучују на тај корак. Односно, буџет за финансирање школа се смањује из године у годину. С друге стране, цене „школског огласног простора” су прилично високе - у Њујорку зараде око шест милиона долара стављајући рекламе на школске аутобусе. Од реклама изложених у школским ходницима (укључујући и налепнице на ђачким ормарићима) школа просечно заради око 150.000 долара на годишњем нивоу.

У Хрватској је деџа омбудсманка издала препоруку да се укине или сведе на најнижу могућу меру оглашавање свих производа који подстичу децу на усвајање нездравих животних навика, као што су производи за мршављење или производи ниске прехранбене вредности (слатка пића, слаткиши, брза храна...) у свим просторима у којима деца претежно бораве. Такође се у тој препоруци наводи и да је оглашавање у школама, било да се спроводи постављањем рекламних кутија и плаката у холловима, било дељењем промотивног материјала или подстицањем куповине књиге или часописа који нису везани за наставу, непримемно из бројних разлога.

ни циљ био промовисање и учвршћивање брэнда у свести код деце. Иако су прваци били врло срећни због добијеног поклона, а реч је била о здравом и корисном производу, ипак остаје дилема да ли је требало допустити дељење било каквог материјала по школама. Заштита деџих права у оваквим случајевима у великој мери би могла бити и у домену школских одбора, поред несумњиве улоге директора.

У западним земљама, основни проблем настаје и кад треба да се одлучи да ли ће се прихватити одређено спонзорство или не. Спонзоришу се такмичења у знању, спортски турнири и екскурзије, што обично захтева велика средства (која школе немају), али захтева и да се марке спонзора јасно и видно истакну и тако се утиче на будуће деџе понашање у потрошњи. Често се спонзорише и школска опрема, намештај, компјутери, уџбеници, а у појединим случајевима то подразумева и прикривену промоцију других производа и брэндова.

Компаније спонзоришу наградне конкурсе и да би добиле информације о демографским карактеристикама деце и њихових родитеља - старост, пол, адреса, у коју школу иду - како би касније могле боље да их „гађају” промотивним порукама. У појединим случајевима награде које се добијају су од општег значаја (на пример, глобуси за школу), али могу да буду и чисто комерцијални - тако је амерички ланац за продају крофни „Криспи крим” осмислио програм у којем је деци давана бесплатна крофна за сваку петицу (оцена А) у њиховој ђачкој књижици.

Родитељи су, ипак, највише осетљиви на директне промотивне активности које се одвијају у америчким школама. Око 25 одсто основних и средњих школа у САД емитује програм Канала 1, који се приказује у свим учионицама у школи. На дванаестоминутном програму су вести и едукативно-забавни садржаји, али се свакодневно емитује и два минута реклама којима је изложено више од осам милиона ученика гледалаца. Истраживање које је 2006. године радила Америчка академија педијатара показало је да деца која гледају Канал 1 више памте рекламе него вести. Рекламних порука има и на школским аутобусима, плакатима по ходницима, ормарићима у којима ученици држе ствари. Тако су два најпознатија произвођача газираних пића „Кока-Кола” и „Пепси” склопила уговоре са школама да поставе своје аутомате у холловима, а

који уједно служе и као светлећи билборди путем којих се промовишу ове марке. Други пример су корице уџбеника које су прекривене бројним огласима, као што су „Ралф Лорен”, „Рибок”, „Адидас”.

Ако се погледају расходи које школе имају и приходи које остварују од изнајмљивања простора за оглашавање јасно је зашто се одлучују на тај корак. Односно, буџет за финансирање школа се смањује из године у годину. С друге стране, цене „школског огласног простора” су прилично високе - у Њујорку зараде око шест милиона долара стављајући рекламе на школске аутобусе. Од реклама изложених у школским ходницима (укључујући и налепнице на ђачким ормарићима) школа просечно заради око 150.000 долара на годишњем нивоу.

Због оволиких износа који се троше на оглашавање у школама у новије време су настале рекламне агенције које се специјализовано баве осмишљавањем промотивних кампања по школама, налазећи нове начине да допру до деце, а знајући да деца у школама не могу да не виде рекламу, окрену програм или се на други начин ограде од утицаја рекламних порука на њих. Управо због тога, у будућности ће оглашавање у школама постајати све важнија активност и у нашој земљи, а какав ће бити одговор родитеља и закона на то, остаје да читаво друштво смисли.

Unapređenje položaja žena i postizanje ravnopravnosti između žena i muškaraca su pitanja ljudskih prava i uslov za socijalnu pravdu, te ih ne treba posmatrati izolovano kao da se radi samo o ženskom problemu. To je jedini način da se izgradi održivo, samostalno i razvijeno društvo. Osnaživanje žena i ravnopravnost između žena i muškaraca su preduslovi za postizanje političke, društvene, ekonomske, kulturne i ekološke bezbednosti među svim narodima. (Deklaracija i Platforma za akciju, Peking 1995)

WORLD TEACHERS' DAY 2011

“Nastavnici za rodnu ravnopravnost”

(Nastavak sa str. 1)

Sada već davne, 1990. godine na konferenciji UN o obrazovanju održanoj u Jomtien (Tajland), obećano je da će do 2000. godine sve devojčice i svi dečaci pohađati osnovnu školu. Nažalost, to nije bio dovoljno visok prioritet za one koji imaju moć da dovedu do tog cilja, uprkos činjenici da je to pravo za svu decu od kad je usvojena Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima. 2000. godine se međunarodna zajednica ponovo sastala i obećala da će do 2015. godine i kao deo ovog zaloga obećala da će eliminisati rodnu nejednakost u obrazovanju do 2005. godine.

Izdanja iz 2010. godine, Pregled svetskog obrazovanja i Svetski izveštaj o monitoringu obrazovanja za sve ukazuju da će samo u 85 zemalja dečaci i devojčice imati jednak pristup osnovnom i srednjem obrazovanju do 2015. godine, ako se dosadašnji trend nastavi.

72 zemlje verovatno neće dostići cilj – među njima je 63 koje su daleko od pariteta na sekundarnom nivou. Rodni paritet je dostignut u nekim zemljama i sada devojčice više nego dečaci završavaju srednje i početno post-srednje obrazovanje. Loše politike, zanemarivanje marginalizovanih grupa od strane političkih lidera i strukturne greške su uzroci ovog neuspeha. Pozitivno je da izveštaji takođe identifikuju oblasti u kojima su neke zemlje postigle napredak.

Podaci iz Pregleda svetskog obrazovanja i Svetskog izveštaja o monitoringu objavljenog 2010. godine upozoravaju da:

72 miliona dece uzrasta osnovne škole nisu pohađala istu u 2007. godini. Postoji jasan finansijski jaz koji sprečava države da dostignu cilj obrazovanja za sve i na osnovu aktuelnih trendova, 56 miliona dece osnovnoškolskog uzrasta će i dalje biti van škole u 2015. godini.

Nedostatak finansijskih sredstava je glavni problem. Svetski izveštaj o monitoringu za 2010. godinu procenjuje da će donatori morati da premoste jaz od 16 milijardi \$ godišnje da se dostigne cilj univerzalno osnovnoškolsko obrazovanje do 2015. godine.

Verovatnije je da devojčice nikada ne pohađaju osnovnu školu, pre nego dečaci. Rodni dispariteti postoje i dalje, duboko ukorenjeni jer 28 zemalja širom zemalja u razvoju imaju 9 ili manje devojčica na svakih 10 dečaka u osnovnoj školi. Devojčice i dalje ostaju 54% dece koja ne pohađa osnovnu školu – i devojčice imaju više šanse da uopšte ne pohađaju školu nego dečaci.

Na jugu i zapadu Azije na oko 87 devojčica koje započnu osnovnu školu dolazi 100 dečaka. Napredak je očit u ovom regionu, vlasti u Indiji su i naznačile da se uspeh desio jer su uspeli da dovedu još više devojčica u škole. Broj dece koja ne pohađa školu je opao za skoro 15 miliona u samo 2 godine, od 2001. do 2003. godine.

Slična situacija je prijavljena u podsaharskoj Africi gde oko 93 devojčice započnu školovanje prema 100 dečaka, to je regionalni proseki. Podsaharska Afrika ima povećanu stopu rasta čak 5 puta u 90-ima, a vodeće zemlje su Benin i Mozambik. Senegal je postigao da od 85 devojaka na upisanih 100 dečaka stignu do podjednako broja upisanih dečaka i devojčica. Uprkos ovim naporima, ostaju velike razlike u obrazovnim mogućnostima unutar zemalja.

Dečaci imaju veći pristup srednjoškolskom obrazovanju u 38% zemalja dok je suprotno ovoj

izjavi 29% zemalja.

Kada se devojčice školuju i na nivou osnovnih i srednjih škola, one završavaju školovanje češće nego dečaci. U Kanadi, 10.3% dečaka napusti srednje škole, naspram 6.6% devojaka.

Ako su rođeni u siromašnim porodicama, povećava se rizik od gubitka obrazovanja. Na Filipinima postoji četverogodišnji obrazovni jaz između najbogatijih i najsiromašnijih porodica. U Indiji taj jaz iznosi 7 godina.

U Kambodži postoji program koji daje pomoć porodicama devojčica koje stignu do završnog razreda osnovne škole sa uslovom da krenu i u srednju školu. Procenjeno je da su na taj način povećali učešće u školama 30%.

Rod je u interakciji sa bogatstvom i lokacijom. U Nigeriji, mladi od 17-22 godine imaju 7 godina školovanja. Za siromašne porodice u ruralnim delovima Nigerije, ovaj broj je manji od 6 meseci.

Dispariteti unutar zemalja su često veći nego dispariteti među zemljama. U Meksiku, jedna četvrtina odraslih u južnoj pokrajini Chiapas ima manje od 4 godine školovanja, uz činjenicu da ovaj broj pada na 3% za Savezni okrug.

Preraspodela javne potrošnje je važna. U Brazilu je ovo suština strategije koja je usmerena na razbijanje veze između siromaštva, nejednakosti i marginalizovanih u obrazovanju.

Neke grupe se suočavaju sa velikim problemima. U Keniji, među nomadima Somali, 51% muškaraca starosti od 17-22 godine imaju manje od 2 godine školovanja. Ovo raste na 92% žena iz iste grupe.

Vlade treba da omoguće da decu iz marginalizovanih grupa podučavaju najstručniji profesori, nudeći im podsticaje za preseljenje u udaljene ruralne oblasti ili u lošije gradske oblasti, kao i da omoguće zapošljavanje nastavnika iz nacionalnih manjina.

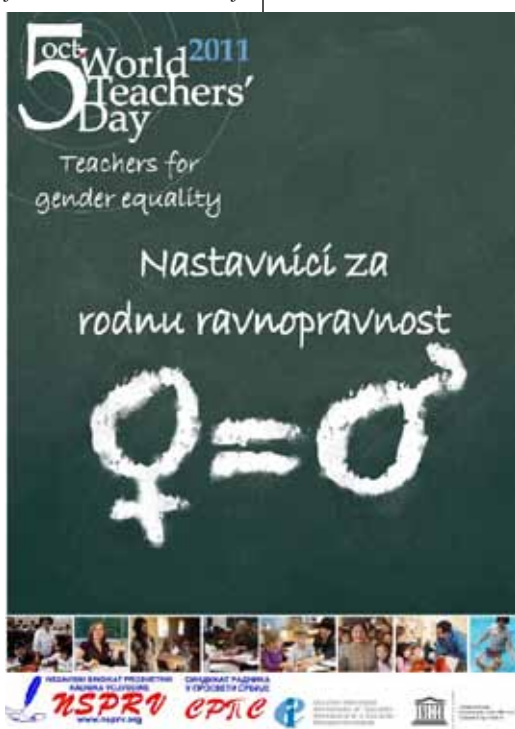
Jezik i etnička pripadnost često vode marginalizaciji. U Turskoj je ostvaren brz napredak obrazovanja, ali žene koje govore kurdski jezik iz siromašnih domaćinstava provedu samo oko tri godine u školi.

Bolivijski program koji podržava interkulturalnu dvojezičnu nastavu se razvio od sredine 90-ih. Pomaže da se prevaziđu jezičke barijere, dok je istovremeno izazvan diskriminatornim društvenim stavovima.

Rodna neravnopravnost je podjednako prisutna u visokom obrazovanju u svim regionima sveta. Zemlje koja su dostigle ravnopravnost su Čile, Kolumbija, Gvatemala, Hong Kong, Meksiko, Svaziland i Švajcarska.

U zemljama poput Etiopije, Eritreje, Gvineje i Nigera, gde je BDP po glavi veoma nizak, ima manje od 35% ženskih studenata na svakih 100 muških studenata.

U bogatim zemljama, studentkinje nadmašuju broj muških studenata. Uprkos obećanom pristupu visokom obrazovanju uopšteno, žene se ipak suočavaju sa preprekama kada pokušavaju da se pomere na obrazovnoj lestevici naviše ili da nađu vodeće pozicije na tržištu rada. Širom sveta postoji jaz između plata. Mlada žena sa univerzitetskom diplomom zarađuje oko 90 centi na svaki dolar koji zarađuje muškarac sa istim obrazovanjem. Prosečna plata je 29 centi manja za žene na svaki dolar zarađen od strane muškarca. Američka studija je pokazala da žena bez

dece iz urbanih područja ispod 30 godina zarađuje prosečno 8% više nego njen muški vršnjak. U Njujork Sijitiu je prijavljeno čak i 17% više. Odluke koje će biti donete od strane ovih mladih žena u vezi podizanja dece – da li da ostanu kući podižući decu ili da rade puno radno vreme – imaće značajan uticaj na zarađu tokom života, kao i na penzije za ove žene.

Na nivou dipomiranih, većina zemalja je dala podatke koji su pokazali rodnu ravnopravnost diplomaca.

Postoji veća verovatnoća da će žene da nastave obrazovanje, jer ima 56% diplomiranih sa master diplomom.

Muškarci su premašili žene u skoro svim zemljama na najvišim nivoima obrazovanja, 56% svih studenata na doktorskim studijama i 71% istraživača su muškarci.

Napravljen je malen napredak prema cilju da se prepolovi nepismenost odraslih – uslov koji utiče na 759 miliona ljudi, pri čemu su 2/3 žene.

Ratom zahvaćene zemlje imaju jednu trećinu dece koja se ne školuju, ali primaju manje od petine pomoći koja se daje za obrazovanje. U ovim slučajevima, devojke su posebno ranjive.

Kao što je gore navedeno, određeni napredak se u nekim zemljama desio prema cilju Obrazovanje za sve, ali čak u zemljama koje su imale napredak i dalje su prisutne veze između siromaštva, polova, etničke pripadnosti i jezika. Obrazovanje za sve neće biti dostignuto dok se takvi nedostaci ne reše i vlade ne prepoznaju da nedostatak progressa u obrazovanju rezultuje neverovatnim gubicima ljudskih potencijala. Ovaj gubitak potencijala urušava razvoj, napredak i prosperitet, kao što i ometa ekonomski rast.

Pomoć osnovnom obrazovanju je stagnirala od 2004. godine i opala za više od jedne petine u 2007. Španija je povećala svoju pomoć osnovnom obrazovanju za 78% od 1999. godine, ali tri najveća donatora Francuska, Nemačka i Japan i dalje pokazuju relativno zanemarivanje osnovnog obrazovanja, ali oni tvrde da više od polovine pomoći u obrazovanju ide na njegove više nivoe.

Bitno je da su svi obrazovni nivoi pravilno finansirani, ali je važno da sva deca imaju pristup osnovnom i srednjem obrazovanju kako bi imali priliku da sebi obezbede visoko obrazovanje. Ipak, nedovoljno finansiranje će se nastaviti i uništiti šanse milionima žena i devojaka. Nikad neće biti prihvatljivo da devojke nemaju pravo na obrazovanje. U 2011. godini bi trebalo to da nas podstigne.

Dok se ovi problemi ne reše, Obrazovanje za sve i rodna ravnopravnost u obrazovanju ostaju puki san. Žene bez obrazovanja ne učestvuju u ekonomiji, žene ostaju siromašne, one su izložene nasilju i isključene iz donošenja odluka. Povezanost je jasna.

Pridružite se, ... borba za rodnu ravnopravnost se nastavlja!

World Teachers' day 2011

Наставници за родну равноправност

Међународни дан наставника, 5. октобар, посвећен је незамењивој улози учитеља у пружању релевантног и одговарајућег знања деци, младима и одраслима. У Србији се, као и у свету од 1994. године обележава Светски дан наставника. Дан који су Уједињене нације прогласиле 5. октобра 1993. године, са циљем да се истакне улога учитеља у образовању и развоју деце и нагласе принципи из „Препоруке о положају учитеља и наставника“.

У многим земљама постоји озбиљан недостатак квалификованих наставника - приближно два милиона нових радних места, а још 18 милиона нових учитеља (у свету) биће потребно уколико се жели постићи свеопште основно „Образовање за све“ до 2015. године, као и циљеви овогодишњег WTD о родној равноправности. За неке земље то ће значити повећање броја учитеља и до 280 одсто, што уз хронични недостатак средстава које су досад добирале богате земље и немогућност да сиромашне заједнице издвоје више значи да ће бити тешко достижни Миленијумски развојни циљеви, а нарочито она два која се тичу образовања. Недостатак квалификованих учитеља један је од највећих изазова за постизање циљева Дакарског оквира „Образовања за све“, а на наставничку професију све више утичу и економске, социјалне, научне и технолошке потребе, насиље у школама.

Овогодишња тема WTD „Наставници за родну равноправност“ има за циљ да подстакне борбу за родну равноправност, да истакне улогу наставника у искорењивању родне дискриминације, помогне уједначавању образовања образовањем девојчица и дечака, смањи и искорени насиље над девојчицама и женама, помогне да се развију предрасуде и стереотипи о квалитету женског рада и наравно дискриминацији у платама које је посебно наглашено кад је у питању рад жена.

Нажалост, и поред почетних успеха у „Образовању за све“ и даље је међу децом која нису обухваћена школовањем већина девојчица, дечаки и даље имају већи приступ и средњошколском образовању, а девојчице чеће напуштају школе. И поред тога што је међу дипломираним више девојака, оне кад се запосле или су слабије плаћене или имају лабилније уговоре о раду и лакше остају без посла.

Насиље над девојчицама и женама разликује се од једне до друге земље, али нажалост свуда је присутно. Неки облици су посебно забрињавајући и стога је важна улога наставника у разбијању предрасуда о оправданости насиља и у подучавању девојака и жена да је свако насиље

над њима неприхватљиво, као и у обуци девојака да знају своја права и где да потраже помоћ ако им је потребна. Потребно је подучавање и младића и девојака да је појава насиља над женама неприхватљива.

За већину жена, међутим, и даље постоје препреке да оне остваре своју пуну економску самосталност и да обезбеде одрживу егзистенцију за себе и своје породице. Иако су жене активне у многим економским областима - од радова за надицу, од пољопривреде и риболова до високософистицираних послова, правне - најчешће власничке баријере или приступ капиталу као и ниже плате доприносе слабијем економском напретку жена.

О свему овоме на пригодној конференцији у организацији нашег Синдиката говорили су представници синдиката, министарства рада и социјалне политике, министарства просвете и науке, представници Националне службе за запошљавање и представници НВО. Учествовали су и представници ученичких парламената. Конференција је одржана у сомборском Дому ученика средњих школа 5. октобра, на Светски дан учитеља. Уводно предавање одржао је ген. секретар Синдиката проф Хаџи Здравко М. Ковач (→Презентацију и Брошуру посвећену овогодишњем Светском дану наставника у борби за родну равноправност можете погледати на нашем сајту www.nsprg.org), а након што је учеснице конференције позdravila Гордана Филиповић из министарства просвете – ШУ Сомбор, говорила је Јадранка Радојчић представница НСЗ. У пригодном програму учествовао је хор ОШ „И.Л. Рибар“ из Сомбора под управом Славице Соколовић, а након конференције за све госте и домаћине организован је свечани коктел. У поподневним часовима организовани су спортски сусрети ученика сомборских школа.

Број запослених код правних лица и њихове просечне зараде				
Реп. Србија септембар 2010	Жене		Мушкарци	
	број запослених	просечна бруто зарада	број запослених	просечна бруто зарада
Укупно*	495.187	50.049	543.462	53.797
Висока стручна спрема	134.582	76.353	94.912	92.721
Виша стручна спрема	50.073	53.565	32.664	61.687
Средња стручна спрема	179.827	43.551	158.845	49.528
Нижа стручна спрема	21.728	28.350	22.359	33.478
Висококвалификовани	6.627	43.565	44.064	54.879
Квалификовани	35.367	31.004	120.439	41.868
Полуквалификовани	20.209	27.600	30.767	35.130
Неквалификовани	36.774	25.415	39.412	32.005

*нису обухваћени запослени код неких правних лица која имају до 50 запослених
Извор: Републички завод за статистику

На евиденцији НСЗ налази се 392.313 жена или 52,59% од укупног броја незапослених (745.956) између осталих и	
109.963	без икаквих квалификација
18.139	економских техничарки (IV CCC)
11.572	матуранткиње гимназије
9.523	продавачице робе свакодневне потрошње
6.202	кројачице и конфекционарке (III CCC)
4.875	пољопривредних техничарки за производњу биља (III CCC)
4.575	економистиња за финансије, рачуноводство и банкарство (VI CCC)
4.575	дипломираних економистиња за општу економију, банкарство и финансије (VII CCC)
2.746	дипломираних правница мастера
2.134	професорке разредне наставе

LEKCIJA KOJA SE OSEĆA

Piše: Teofil Pančić*

Gradanka J. vredno je učila i diplomirala engleski jezik. Ona je dobila posao u Srednjoj mašinskoj školi u Novom Sadu, i tako postala profesorka J. Ne kažem, ima i bolje plaćenih zanimanja, i više cenjenih u dubioznom sistemu vrednosti tranzicionog društva „dijalektičkog prelaza iz niotkuda u nikuda“ (Peljevin, Viktor), ali opet, biti profesor nešto je posebno, ili bi bar moglo biti, ako u vama ima tog štofa koji će vas učiniti posebnim u mladim očima i dušama. Ako ste, šta znam, pogledali „Društvo mrtvih pesnika“, ma uostalom, ako ste išli u školu duže od velikog odmora, znate dobro o čemu govorim. Profesor jeste, ili bi mogao biti, nešto više od ravnodušnog i rutinerskog distributera specifičnih znanja i veština. A ako nije to, mislim, em to osnovno em ono Nešto Više, onda uglavnom nije ništa. To jest, ništa osim muke duhu i pokore za one koji ga imaju trpeti kao što se trpi neka sumorna, ali prolazna nevolja.

Kakav je kvalitet profesorkinog engleskog, znače bolje oni koji su ga čuli. Pretpostavljam da poštuju sva pravila i izuzetke, vremena i rodove, pravilne i nepravilne glagole, određene i neodređene članove. Međutim, jedno je fakat van svake sumnje, dokazano crno na belo: profesorka engleskog na maternjem srpskom se izražava vrlo, hm, ekspresivno. Doduše, nije da tu, u njenom javno dostupnom izražavanju, ima bilo kakvih misli koje bi vrednošću i suptilnošću – a bogme i usmerenjem – prevazilazile domete nekadašnjih toaletnih žvrljarija po autobuskim i železničkim stanicama naše zemlje ponosne, iz onih nedužnih vremena pre blogova, foruma, fejsbuka i ostalih prikupljališta i odlagališta internetskog smeća.

Profesorki J, naime, njena katedra kanda nije bila dovoljna za izražavanje svih nabujalih misli o koječemu o čemu joj se, u trenucima dokolice, učinilo da nešto misli, pa je otvorila svoju Fejsbuk stranicu (pod pseudonimom, ali tako da bude nedvosmisleno prepoznatljiva svima koji je poznaju, a svojim đacima osobito), ne bi li im što lakše obznanila i izvesne svoje životne uvide kojih baš i nema u školskom gradivu za engleski, a nema ih jer se radi o mislima na „soč-

nom srpskom“, kako se to eufemistički kaže, a taj srpski nije onaj kojim su psali Andrić i Crnjanski, Pečić i Kiš, nego je, opet, više onaj skućeni i teskobni srpski - onaj u kojem je svakoj boljoj misli i osećanju nepodnošljivo zagušljivo i pomalo joj se povraća – kakvim se kadgod, za naših mladosti, ispisivahu zidovi muških toaleta, a kakav danas slobodno i srećno smrdi prostranstvima interneta. I niko ga nikada ne briše, što se sa onim zaumnim zidnim žvrljotinama ipak ponekad dešavalo.

Na prijavu nekih zabrinutih roditelja, zgroženih saznanjem da im neko sa zvanjem pedagoga decu nadahnjuje zadahom kadgodašnje WC ideologije, Nezavisno je društvo novinara Vojvodine objavilo deo profesorkinog fejsbučenja, tek da se vidi s kim i čim se ovde ima posla. Da budemo odmah načisto oko jedne formalne stvari: prepiska na Fejsbuku i sličnim egzibicionističkim sajber-kafićima za besplatno reklamiranje sopstvene beznačajnosti nema obeležja privatne korespondencije: svaki je sadržaj objavljen tamo isto onako i onoliko javan koliko i onaj u novinama ili na televiziji, i podleže bazično istim kriterijumima, zakonskim i etičkim. To tek da ne bude nakadnog prenemaganja i hvatanja krivina.

Elem, šta je to profesorka J. imala da poruči svojim đacima, i svima zainteresovanima? Da pripadnici manjina ne treba da imaju ista prava u ovoj državi kao pripadnici većine, one većine u koju i profesorka J. očigledno misli da spada, i kanda je to ispunjava ogromnim ponosom, baš kao da je to kakva njena lična zasluga i osobiti kvalitet, valjda u nedostatku nekih drugih, personalnijih. A da one pedere i slične nakaze i perverznojake treba tući i mlatiti gdegod se stigne, jer je njoj dosta takvih, bre. I još niz takvih reči i misli, iz kojih izbija onaj neizvetri vovnj amonijačnih isparenja naših već poodavnih mladosti.

Eto, tako profesorka J. o sebi i svetu koji je okružuje. Eto, toliko je ta pamet do sada spoznala krećući se svetom, eto, toliko je to srce osetilo o i prema drugim ljudima kucajući u grudima jedne mlade žene. Eto, toliko od profesorka J, na „sočnom srpskom“, onom koji se diplomira i doktorira po zadimljenim drumskim mehanama oko pola četiri izjutra, dok se brzinski surduknjava oproštajno čokanje pred odlazak u noć. U onu noć, mrklu i gustu, u kojoj se nekako najbolje – slikovito, nožno i ručno – objašnjava tamo kojekakvim Drugačijima da je dosta, bre, više bilo te njihove Drugačijosti od koje profesorku J. jako, jako boli glava, a nigde nikoga da joj dade aspirin, a kamoli da joj objasni da je, doduše, već bio jedan koji je govorio da „ko ne voli karanfale ne zaslužuje da živi“, ali da taj em što nije bio baš pri sebi, em što je bio samo lik iz jednog filma. I nije bio ničiji profesor, daleko od toga. A šta li je radio po toaletima, bolje da ne zamišljam.

*kolumna KARMA KOMA, „Dnevnik“ 25.09.2011

NACIONALNI SAVETI – KORAK KA NERAZUMEVANJU?

Piše: Ljubica Kiselički*

Mađarski nacionalni savet (MNS) proglasio je sve srednje škole na teritoriji grada Subotice za škole od posebnog nacionalnog interesa za Mađare. U strategiji obrazovanja MNS-a navedeno je da je u školama koje su od posebnog nacionalnog interesa za Mađare cilj ne samo školovanje na mađarskom jeziku, već i obrazovanje u duhu mađarske kulture.

U Subotici, sem u Gimnaziji „Kostolanji Deže“, u kojoj je nastava samo na mađarskom nastavnom jeziku i čija je osnivačka prava pre dva meseca preuzeo MNS, u svim ostalim školama nastava se u većini izvodi na srpskom nastavnom jeziku. Pitanje koje se nameće je sledeće: Zbog čega bi Srbi, Bunjevci, Hrvati, ako su u većini, išli u školu koja sprovodi obrazovanje u duhu mađarske kulture? Mora li škola na to da pristane? Šta ako se savet roditelja pobuni protiv ovoga? Zašto je pravo MNS da uperi prstom u bilo koju školu u Vojvodini i kaže: „Ovo je od posebnog nacionalnog interesa za nas“, jače od prava većine u toj školi koja ne može da uzvrat i kaže: „Mi smo građani Srbije, živimo u građanskom društvu i želimo da se naša deca školuju u duhu građanske države“.

Zakon o nacionalnim savetima tu mogućnost

prosto nije predvideo, jer protagonista ovog zakona gospodin Svetozar Čiplić nije računao da će MNS tražiti da se u Gimnaziji „Veljko Petrović“ u Somboru, nastavljaju tradicije srpske Preparandije, koja ima 581 učenika na srpskom i 36 učenika na mađarskom jeziku, učenici školuju u „duhu mađarske kulture“. Učenici Gimnazije „Svetozar Marković“ u Subotici u kojoj se školske 2011-2012, 712 učenika školuje na srpskom jeziku, 92 na hrvatskom, a 213 na mađarskom, takođe moraju po Zakonu o nacionalnim savetima da se obrazuju u duhu mađarske kulture. Školski odbor ove gimnazije je ovakvu „ponudu“ odbio. Učinio je to i školski odbor Politehničke škole u Subotici. Zakon, međutim, ne predviđa zahvaljivanje na ponudi. Šta dalje? Kako će država Srbija sada sankcionisati potrebu roditelja, profesora i učenika da se školuju u duhu građanske države? Kako po gospodinu Čipliću treba da izgleda kazna za takve neposlušnike?

Međutim, to ništa neće smetati da kadrovska politika potpuno bude u rukama MNS-a, drugim rečima Saveza vojvodanskih Mađara (SVM). Naime, po Zakonu o nacionalnim savetima, ukoliko je škola proglašena za ustanovu od posebnog nacionalnog interesa za nacionalnu zajednicu (a to se

može uraditi jednostrano, bez ikakvih objektivnih kriterijuma), onda nacionalni savet te nacionalne zajednice „daje prethodnu saglasnost na izbor direktora škole“. Ovo je direktno pravo veta MNS-ana izbor direktora u 38 osnovnih i srednjih škola u Vojvodini, koliko ih je MNS proglasio za škole od posebnog nacionalnog interesa. Trenutno je više od trideset hiljada učenika u Vojvodini u poziciji da će im direktore birati SVM. To daje neverovatan koalicioni potencijal ovoj stranci u svim mešovitim sredinama u Vojvodini.

Usput, Zakon o nacionalnim savetima nema nijednu odredbu koja štiti većinski narod u sredinama gde je on jedva krhka relativna manjina i gde ne može ni na koji način da uđe u lokalne parlamente (Senta, Kanjiža, Ada, Mol itd.).

Na zahtev subotičkog lokalnog parlamenta Ministarstvu prosvete da se uvede mađarski jezik kao treći izborni predmet (uz veronauku i građansko vaspitanje) nikada nije ni stigao odgovor, iako je zahtev upućen krajem 2008. godine, ali je Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja pod hitno izmenjen i usklađen sa odredbama Zakona o nacionalnim savetima. Tako umesto da jedni drugima znaju jezik i da se međusobno razumeju živeći u građanskom ambijentu interkulturalnosti, subotički srednjoškolski će učiti u školama u „duhu mađarske kulture“ ne razumevajući svoje drugare iz mađarskih odeljenja.

*pomoćnik gradonačelnika Subotice za kulturno-prosvetnu delatnost i racionalizaciju školske mreže

РЕБАЛАНС СТИГАО У ПАРЛАМЕНТ

Влада Србије усвојила је у петак 16. септембра Предлог ребаланса буџета за 2011. годину, којим је предвиђен дефицит од 142,7 милијарди динара, односно мањак у каси већи за 20 милијарди динара. После два одлагања у четвртак и петак ујутро, седница Владе је ипак одржана поподне. Ребалансом су готово свим министарствима смањена средства. Предлогом ребаланса буџета предвиђено је да укупни приходи износе 707,34 милијарде динара, а расходи 850,91 милијарду динара, што чини мањак од 4,5% бруто домаћег производа. Очекује се да 11. октобра Народна Скупштина усвоји ребаланс буџета и измени закон о буџету. Оно што је за запослене у јавним службама најзначајније, ребаланс ће обезбедити повећање плата и пензија у октобру (додуше симболично - око 1,5%), али и социјалних давања уговорених Соразумом са синдикатима, те отпремнина за војвођанске провештарске пензионере.

У ШКОЛАМА ЗАБРАЊЕНА НЕПРИКЛАДНА ОДЕЋА

Пирсинг и тетоважа постали су готово обавезан модни детаљ младих, али директори с којима смо разговарали истичу да кандидати који долазе на разговор за посао никада не би ушли у ужи избор уколико имају исликано тело или избушен нос. У појединим школама забрањена је уска, провидна одећа, чак и ношење популарних хеланки. Скупоцен и нападан накит не би требало да носе ученице, али ни наставнице. Ученици који имају дугу косу морају да је вежу, како девојчице, тако и дечаци. У многим правилицима је прописано да средњошколци морају да долазе у школу уредно обријани. Има и школа у којима владају написана правила понашања и облачења како ћака тако и наставника. У Средњој школи у Новом Бечеју кажу да правила облачења нису стриктно прописана и да децу која долазе помало разголићена професори опомињу. „Када су у школи предавали старији професори они су непримерно обучене ћаке враћали кући, али данас више тога нема. Једино што апсолутно не толеришемо јесте ношење мајица са политичким порукама или фотографијама личности из политике“ – објашњавају у овој школи.

ПРОФЕСОРКА „НИКИТА“ ПРЕД ТУЖИОЦЕМ

Случај професорке енглеског језика у Средњој машинској школи Јелене Поповић-Ивановић у Новом Саду, која је преко друштвене мреже Фејсбук ширила мржњу према националним мањинама и ЛГБТ популацији предала је Тужилаштву за високотехнолошки криминал у Београду, речено је агенцији Бета. У Вишем тужилаштву у Новом Саду Бети је речено да је то тужилаштво случај проследило Тужилаштву за високотехнолошки криминал, које је специјализовано за овакву врсту преступа. У Средњој машинској школи Бети је речено да је Јелена Поповић-Ивановић на боловању. Медији су 20. септембра објавили да је она у коментарима на свом Фејсбук профилу позивала и на отворено насиље према хомосексуалцима. Она је хомосексуалце и трансродне особе назвала „сток“, коју „треба ућуткати на све начине“. Медији су навели да професорка међу пријатељима има и доста својих ученика.

Након тога, новосадска полиција је испитала Јелену Поповић-Ивановић и проследила предмет Вишем тужилаштву у Новом Саду. Читав случај тужилаштву је пријавио и директор Средње машинске школе Милош Мазалица. Она се на својој страници представљала као „Никита Че Бурашка“. У изјавама за медије није скривала да је реч о њеном псеудониму. „Мањине никад не смеју имати иста права као већински народ! Ово је наша земља, српска, бре!“, написала је, између осталог, на својој Фејсбук страници. Директор школе Милош Мазалица раније је изјавио да је шокиран овом вешћу и додао да „случај неће отићи под тепих“. Он је позвао и просветну инспекцију.

НОВИ ИНЦИДЕНТ У ТЕМЕРИНУ

У понедељак 26. септембра око 16 сати и 30 минута, у Темерину се догодио још један инцидент у којем је повређен средњошколац. Шеснаестогодишњаку је, у тучи, у парку код Економске школе, сломљен нос и прст на руци, а после указане помоћи у Дечијој болници пуштен је кући. Полицијска управа је расветлила детаље овог инцидента и ухапсила починиоце и појачала контролу на подручју општине Темерин да би предупредила евентуалне инциденте после серије туча малолетника. Подсетимо и да је 11. септембра група од петнаестак младића мађарске националности претукла петоро српских младића.

Председник Владе Војводине Бојан Пајтић казао је у Темерину да се мора утврдити одговорност за недавне инциденте у том месту и додао да починиоци тих кривичних дела морају бити кажњени. Пајтић је нагласио да би требало деловати превентивно како би били сачувани добри међунационални односи Срба и Мађара у том месту, као и других народа који деценијама и вековима заједно живе у Војводини. Ова ситуација захтева пуну реакцију државе, школе, центра за социјални рад, полиције, тужилаштва, судова и других органа и институција, рекао је Пајтић новинарима после разговора у темеринској општини и додао да посебну одговорност имају родитељи оних малолетника који су починили кривична дела. Пајтић је истакао да свако насиље треба осудити, посебно уколико има етнички карактер и нагласио да инциденти, који су се протеклих дана дешавали у Темерину, „јесу изузетак, а не правило у односу на веома добар и квалитетан живот различитих народа“ на овим просторима.

ГИМНАЗИЈАЛАЦ ПОГИНУО НА ЕКСКУРЗИЈИ

Седмаестогодишњи Ђорђе Марицки из Мартинаца је ујутро 5. октобра изгубио живот падом с петог спрата хотела „Голден парк“ у Будимпешти где је са својим школским друговима био на тродневној екскурзији. Ово студијско путовање организовано је на позив будимпештанске гимназије и ишли су ученици свих пет одељења другог разреда сремскомитровачке гимназије, са својих пет разредних старешина. Истрага мађарске полиције о трагичној смрти ученика сремскомитровачке гимназије је окончана и док закључујемо овај број Информатора очекује се да, путем конзулата, буде достављен обдукциони налаз. Истовремено, просветна инспекција проверава све детаље тродневне екскурзије гимназијалаца. У саопштењу колектива Митровачке гимназије наводи се да се кобне ноћи, између 4. и 5. октобра, у Будимпешти све одвијало мирно, да би око пола четири ујутру ученици обавестили професоре да је Ђ. М. пао са петог спрата.

Професор је одмах отрчао у приземље хотела, где се већ налазио и лекар, међутим Хитна помоћ је само могла да констатује смрт седмаестогодишњака. Несрећни младић сахрањен је у суботу 8. октобра, а тај дан је у Сремској Митровици проглашен за дан жалости.

НАСТАВНИК НАСРНУО НА УЧЕНИКА?

Прошломесечни инцидент у шидској ОШ „Сремски фронт“ стигао је до тужилаштва. Према званичној верзији, на трећем часу математике, коју предаје професор Бранислав В. дошло је до инцидента са учеником Душаном С. (12). Према тврдњама Сузане С., мајке ученика, ово је класичан пример насиља у школи. Она каже да је инцидент настао пошто је улетела пчела у учионицу што је изазвало смех код ученика, па и њеног сина и да је онда професор ударао главу њеног сина о зид и врата и вукао га по поду. Директор школе „Сремски фронт“ Љубо Станивуковић је рекао да шта се стварно десило и какве ће бити последице, знаће се тек након спроведеног дисциплинског поступка. „Док се поступак не оконча, не могу ништа друго да кажем. Професор је суспендован и испоштована је законска процедура. Када саберем све чињенице и изјаве, донећу одлуку. Предстоји детаљно испитивање и узимање изјава од ученика, наставника, лекара и када то сакупимо, знаће се епилог овог немилостивог догађаја“ - рекао је директор школе и додао да је ученик Душан С. наставио да похађа наставу. „Оперативни рад је при крају и у редовном поступку против наставника биће поднета кривична пријава Основном јавном тужилаштву због основа сумње да је извршено кривично дело злостављања и мучења“, речено је у Полицијској управи Сремска Митровица.

VLADA ZAUZDAVA POTROŠNJU

- Najveće zarade duvandžijama, najmanje u industriji zabave • Koverte najdeblje u Surčinu, najtanje u Gadžinom Hanu • U javnom sektoru plate veće, radno vreme kraće

Prosečna zarada isplaćena u avgustu 2011. godine u Republici Srbiji iznosi 53285 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u julu 2011. godine, nominalno je manja za 1,6% i realno za 1,6%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u avgustu 2011. godine u Republici Srbiji iznosi 38389 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u julu 2011. godine, nominalno je manja za 1,9% i realno za 1,9%.

Vlada skresala plate

Ukupan mesečni fond zarada u oktobru 2008. godine iznosio 805 miliona evra, a u julu ove godine 674 miliona evra, što predstavlja pad od 16,3%.

Najviše prosečne zarade u avgustu u Srbiji imali su zaposleni u beogradskoj opštini Surčin - 66.109 dinara, a najniže zarade zaposleni u Gadžinom Hanu - 15.669 dinara, pokazali su podaci Republičkog zavoda za statistiku (RZS). Opštine sa najvišim platama, pored Surčina, su i Novi Beograd sa 58.376 dinara, Lazarevac - 55.645 dinara, Kostolac - 54.425 dinara i Lajkovac - 52.608 dinara. Među opštinama sa najnižim platama, osim Gadžinog Hana, su i Golubac sa 20.047 dinara, niška opština Pantelej - 21.508 dinara, Merošina - 22.388 dinara i Kuršumlija - 22.429 dinara.

Posmatrano po delatnostima, najveće prosečne zarade imali su zaposleni u proizvodnji duvanskih proizvoda - 87.751 dinara, a najmanje zaposleni u kinematografskoj, televizijskoj i muzičkoj produkciji - 8.499 dinara. U vrhu

Period avgust 2011 - avgust 2010. godine

Prosečna zarada isplaćena u avgustu 2011. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u avgustu 2010. godine, nominalno je veća za 12,9%, a realno je veća za 2,2%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u avgustu 2011. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u avgustu 2010. godine, nominalno je veća za 13,1%, a realno je veća za 2,4%.

Prosečne zarade bez poreza i doprinosa	RSD		Indeksi	
	VIII 2011	I-VIII 2011	Nominalni	Nominalni
			VIII 2011 VII 2011	I-VIII 2011 I-VIII 2010
Republika Srbija	38389	37091	98,1	111,2
Grad Beograd	47353	45910	95,5	110,6
Grad Novi Sad	42786	42578	96,3	111,8
Grad Niš	33427	32713	99,4	116,5
Grad Kragujevac	38163	34796	99,8	111,5

JAVNI SEKTOR:
RADNO VREME KRAĆE, PLATA VEĆA

To što bi većina građana Srbije pre želela da radi u državnoj firmi nego kod privatnika, nije nikakvo čudo, naročito kad se imaju u vidu zvanični podaci da u državnoj službi mesečno može da se zaradi i do 12.000 dinara više nego kod privatnika. Na godišnjem nivou bi, dakle, zaposleni u javnom sektoru mogao da zaradi 144.000 dinara, odnosno skoro 1.500 evra više od nekog kome je gazda privatnik. Prosečne neto zarade u julu u javnom sektoru bile su 43.600 dinara, a u javnim preduzećima 52.600 dinara, pokazuju podaci Republičkog zavoda za statistiku. Sa druge strane, u Uniji poslodavaca Srbije (UPS) kažu da je na polovini godine prosečna plata u privatnom sektoru iznosila oko 31.700 dinara. Iz UPS kažu da u odnosu plata u privatnom i javnom sektoru već više godina traje ovakav odnos. „Najveće plate, kada su privatne kompanije u pitanju, beleži bankarski sektor i duvanska industrija, a zatim turističke agencije. Najmanje plate su u ugostiteljskom sektoru, tekstilno-prerađivačkoj industriji i u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Godinama upozoravam da je razlika između ova dva sektora oko 30 odsto u zaradama, to nije malo. Zarade su kod privatnika opale zbog krize, a kad pogledate javni sektor, zbog poslednjih usklađivanja one su porasle” kaže u UPS.

Aleksandar Stevanović iz Centra za slobodno tržište smatra da je velika razlika u platama zapravo posledica različitih nivoa stručne spreme u ova dva sektora. „U javnom sektoru je prosečna kvalifikaciona struktura viša. Problem je u stvari broja ljudi i broja poslova koje radi javni sektor kod nas, a ne bi trebalo da radi. Poslovi u javnom sektoru su takvi da zahtevaju viši nivo stručne spreme, ali treba reći i to da radnici u javnom sektoru na poslu provode mnogo manje vremena, nego oni koji su zaposleni kod privatnika” - kaže Stevanović.

po visini plate su i zaposleni oblasti finansijskih usluga, osim osiguranja i penzijskih fondova - 78.129 dinara, zaposleni u proizvodnji koks i derivata nafte - 77.205 dinara, zaposleni u upravljačkim delatnostima i savetovanju - 75.571 i zaposleni u vazdušnom saobraćaju - 73.624 dinara.

Medu onima sa najnižim zaradama su i zaposleni u ribarstvu i akvakulturi sa 17.938 dinara, zaposleni u preradi drveta i proizvoda od drveta, osim nameštaja - 19.449, zaposleni u delatnosti pripremanja i posluživanja hrane i pića - 19.877 dinara i zaposleni u proizvodnji odevnih predmeta - 20.055 dinara.

Neto zarade (bez poreza i doprinosa) u avgustu su zabeležile i nominalni i realni pad u Severnom statističkom regionu (Beogradski i Vojvodanski region), a neznatan nominalni rast od 1,2% u Južnom statističkom regionu (Šumadija i Zapadne Srbije od 1,4% i Južna i Istočna Srbije od 1,1%).

Prosečne zarade bez poreza i doprinosa	RSD		Indeksi	
	VIII 2011	I-VIII 2011	Nominalni	Nominalni
			VIII 2011 VII 2011	I-VIII 2011 I-VIII 2010
Republika Srbija	38389	37091	98,1	111,2
Srbija - Sever	42411	41171	96,2	110,6
Beogradski region	47353	45910	95,5	110,6
Region Vojvodine	37251	36090	97,5	110,8
Srbija - Jug	33124	31732	101,2	112,3
Region Šumadije i Zap Srbije	33061	31337	101,4	111,9
Region Južne i Istočne Srbije	33203	32220	101,1	112,8
Region Kosovo i Metohija

Period januar/avgust 2011 - januar/avgust 2010.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar-avgust 2011. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar-avgust 2010. godine, nominalno je veća za 11,1%, a realno je manja za 1,4%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar-avgust 2011. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar-avgust 2010. godine, nominalno je veća za 11,2%, a realno je manja za 1,3%.

Prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji, po delatnostima	Zarade bez poreza i doprinosa	
	VIII 2011	I-VIII 2011
Ukupno RS	38389	37091
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	32822	30242
Rudarstvo	58302	57820
Prerađivačka industrija	33697	32048
Snabdevanje električnom energijom, gasom i parom	64093	64642
Snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama	35782	34231
Građevinarstvo	34434	31897
Trgovina na veliko i malo i popravka motornih vozila	28244	28143
Saobraćaj i skladištenje	40832	40542
Usluge smeštaja i ishrane	21684	20708
Informisanje i komunikacije	52448	51648
Finansijske delatnosti i delatnost osiguranja	73331	70034
Poslovanje nekretninama	45698	43862
Stručne, naučne, informacione i tehničke delatnosti	47749	48661
Administrativne i pomoćne uslužne delatnosti	29897	27704
Državna uprava i obavezno socijalno osiguranje	46852	45675
Obrazovanje	38566	37530
Zdravstvena i socijalna zaštita	39070	37467
Umetnost, zabava i rekreacija	38394	36188
Ostale uslužne delatnosti	25543	25345

Ko koliko zarađuje
JAVNI SEKTOR - 43.667 dinara
JAVNA PREDUZEĆA - 52.662 dinara
PRIVATNI SEKTOR - 31.714 dinara

ПРИЗНАВАЊЕ ЛИЦЕНЦЕ НА ОСНОВУ ПОЛОЖЕНОГ СТРУЧНОГ ИСПИТА У НЕКОЈ ОД БИВШИХ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ РЕПУБЛИКА

Питање: Да ли се наставнику српског језика може признати лиценца на основу тога што је у Босни и Херцеговини положио стручни испит за наставника српскохрватског језика и југословенске књижевности?

Одговор: На постављено питање да ли се наставнику српског језика, којем се на основу решења Општинског суда у Мостару признаје положен стручни испит за наставника српскохрватског језика и југословенске књижевности у 10. Основној школи у Мостару, може признати лиценца, указује се да је одредбом члана 122. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 72/09) прописано да послове наставника, васпитача и стручног сарадника може да обавља лице које има дозволу за рад – лиценцу. Чланом 183. истог закона, између осталог, прописано је да лице које је положило стручни испит у области образовања, а 25. јуна 2003. године није било у радном односу у установи, сматра се да има лиценцу. Такође, истим чланом прописано је да наставник, васпитач и стручни сарадник који је 25. јуна 2003. године био у радном односу у установи, а имао је прекид радног односа после овог датума, и положио стручни испит у области образовања до 25. јуна 2005. године, сматра се да има лиценцу.

Положен стручни испит доказује се уверењем које је издала установа у којој је организовано полагање испита у складу са законом и Правилником о полагању стручног испита приправника наставника, стручних сарадника и васпитача („Службени гласник РС, Просветни гласник“, бр. 4/93 и 1/99). Јавна исправа стечена у периоду постојања јединствене СФРЈ, односно до 27. априла 1992. године, производи исто правно дејство као јавна исправа издата на територији Републике Србије. Према тада важећим прописима, јавна исправа издата у једној републици, односно у аутономној покрајини, давала је њеном имаоцу, иста права и на територији друге републике, односно аутономне покрајине.

Увидом у приложени документацију, и то: решење које је донето у ванпарничној ствари у Босни и Херцеговини, Федерацији Босне и Херцеговине-неретљански кантон, од стране Општинског суда у Мостару, од 14. 10. 2010. године, а којим се наставнику српског језика признаје положен стручни испит за наставника српскохрватског језика и југословенске књижевности у 10. основној школи у Мостару, и копију радне књижице, утврдили смо да је наставник српског језика стручни испит положила 1974. године, односно до 27. априла 1992. године, као и да је први пут засновала радни однос у установи пре 25. јуна 2003. године.

Напомињемо да решење изаго од стране Општинског суда у Мостару, којим се наставнику српског језика признаје положен стручни испит за наставника српскохрватског језика и југословенске књижевности, може производити правно дејство у нашој земљи само ако га призна домаћи суд. Услови за признање и извршење страних судских одлука у грађанским стварима утврђени су чл. 86-96. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља („Сл. лист СФРЈ, бр. 43/82, 72/82 и 46/96). Сагласно наведеном, а имајући у виду чињеницу да у конкретном случају наведено решење може да производи правно дејство у нашој земљи само ако га призна домаћи суд, потребно је да се наставник српског језика захтевом обрати надлежном суду у Републици Србији за признавање решења Општинског суда у Мостару. По признању, наведено решење ће имати правно дејство у нашој земљи, односно именованој се на основу истог може признати положен стручни испит – лиценца за рад у основној школи, у складу са чланом 183. Закона о основама система образовања и васпитања. (*Мишљење Министарства просвете, број 152-00-02804/2010-07 од 10. марта 2011*)

Питање: Да ли се лице са стеченим вишим образовањем (наставник математике) и стеченим високом образовањем (професор техничког образовања) испуњава услове за директора основне школе, с обзиром да након стеченог високог образовања има четири и по године стажа на пословима образовања и васпитања?

Одговор: Одредбом члана 8. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 72/09) прописано је да наставник, васпитач и стручни сарадник јесте лице које је стекло одговарајуће високо образовање: 1) на студијама другог степена (дипломске академске студије мастер, специјалистичке академске студије или специјалистичке струковне студије), у складу са Законом о високом образовању („Службени гласник РС“, бр. 76/05, 100/07 – аутентично тумачење и 97/08), почев од 10. септембра 2005. године; 2) на основним студијама у трајању од најмање четири годин, по пропису који је уређивао високо образовање до 10. септембра 2005. године.¹ Ставом 3. истог члана Закона

прописано је да, изузетно, наставник и васпитач јесте лице са стеченим одговарајућим високом образовањем на студијама првог степена (основне академске, односно струковне студије), студијама у трајању од три године или вишим образовањем.

Одредбом члана 59. став 5. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 72/09) прописано је да дужност директора основне школе може да обавља лице које има одговарајуће образовање из члана 8. став 2. овог закона за наставника те врсте школе и подручје рада, за педагога и психолога, дозволу за рад, обуку и положен испит за директора установе и најмање 5 година рада у установи на пословима образовања и васпитања, након стеченог одговарајућег образовања. Ставом 6. истог члана Закона прописано је да, изузетно, дужност директора основне школе може да обавља лице које има одговарајуће образовање из члана 8. став 3. овог закона за наставника те врсте школе, дозволу за рад, обуку и положен испит за директора установе и најмање десет година рада у установи на пословима образовања и васпитања, након стеченог одговарајућег образовања, ако се на конкурс не пријави ниједан кандидат са одговарајућим образовањем из члана 8. став 2. овог закона. Према том, уколико се на конкурс за директора школе не пријаве кандидати који испуњавају услове прописане чланом 59. став 5. Закона, у том случају наведено лице испуњава услове за директора основне школе, у смислу одредбе члана 59. став 6. Закона. (*Мишљење Министарства просвете, број 011-00-00010/2011-07 од 28. јануара 2011*)

Питање: Да ли запослени у школама који примају минималац имају право на додатка на плату?

Одговор: Чланом 2. став 2. Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/05, 61/05 и 54/09) утврђено је да се одредбе овог закона примењују и на запослене у државним органима, органима територијалне аутономије и локалне самоуправе и јавним службама, ако законом није друкчије одређено.

Плате запослених у јавним службама уређене су Законом о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, број 34/01, 62/06, 116/08). Чланом 2. наведеног закона утврђено је да се плате запослених утврђују на основу: основице за обрачун плата; коефицијената који се множи основицом; додатка на плату и обавеза које запослени плаћа по основу пореза и доприноса за обавезно социјално осигурање из плате, у складу са законом.

Минимална зарада, коју Одлуком утврђује Социјално – економски савет Републике Србије, представља минимално право запослених (чл. 111-113 Закона о раду). Према томе, запослени за стандардни учинак и пун месечни фонд часова рада, има право на пун износ минималне зараде (плате).

С обзиром да основну плату запосленог у јавним службама чини производ коефицијената и основице за обрачун и исплату плата, ово практично значи да основна плата не може бити нижа од минималне зараде коју утврђује Социјално-економски савет.

Напомињемо да запослени у основним и средњим школама и домовима ученика, чија је основна плата (израчуната као производ коефицијената и основице) мања од минималне зараде, имају право на додатка на плату у складу са чланом 5. Закона о платама у државним органима и јавним службама. Основица за обрачун ових додатака је минимална (брutto) зарада, која је у овом случају основна плата.

2. Чланом 114. Закона о раду, утврђено је да запослени има право на накнаду зараде за време одсуствовања са рада због привремене спречености за рад до 30 дана, и то најмање у висини 65% просечне зараде у претходна три месеца пре месеца у којем је наступила привремена спреченост за рад, с тим да не може бити нижа од минималне зараде утврђене у складу са овим законом, ако је спреченост за рад проузрокована болешћу или повредом ван рада, ако законом није друкчије одређено.

Имајући у виду наведено, запослени у основним и средњим школама и домовима ученика, чија се основна зарада изједначава са минималном зарадом, имају право на накнаду зараде у висини минималне зараде, уколико је 65% њихове просечне плате у претходна три месеца мања од важеће минималне зараде. (*Мишљење Министарства за рад и социјална питања број: 011-00-682/2011-02 од 29.08.2011. године.*)

¹ Чланом 2. Закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања (Службени гласник РС, број 52/11) у члану 8. став 2 Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 72/09) измењена је

тачка 1), тако да она сада гласи: „1) на студијама другог степена (мастер академске студије, специјалистичке академске студије или специјалистичке струковне студије) у складу са Законом о високом образовању („Службени гласник РС“, бр. 76/05, 100/07-аутентично тумачење, 97/08 и 44/10), почев од 10. септембра 2005. године.“

GOJAZNA DECA ČEŠĆE NA UDARU ŠKOLSKIH SILEDŽIJA

Gojazna deca češće su izložena maltretiranju u školi, a nekad se zbog straha od zadirkivanja povlače iz društva čak i ako ranije nisu imala loše iskustvo sa vršnjacima. Deca teža od svojih vršnjaka u četvrtj i petoj godini su izložena povišenom riziku da nekoliko godina kasnije imaju probleme u odnosima s drugom decom, upozorili su stručnjaci sa univerziteta Adelaide u Australiji. Prateći više od 3.300 dece tokom oko četiri godine, australijski tim kojim je rukovodio Majkl Sojer, je utvrdio kako roditelji dece s viškom kilograma u 15 odsto više slučajeva smatraju da ona imaju društvene poteškoće, nego roditelji dece normalne težine, prenela je novinska agencija Rojters. Takođe u 20 odsto više slučajeva nego kod dece normalne težine, nastavnici gojazne dece procenjuju da ona imaju emocionalne probleme. „Kvalitet odnosa sa vršnjacima u tom uzrastu može da ima znatan uticaj na kasnije mentalno zdravlje“, istakao je Sojer, izražavajući iznenađenje da višak kilograma već tako rano može da utiče na društvene odnose. Gojazna deca i ona s viškom kilograma se nekad i povlače iz društvenih aktivnosti jer se plaše zadirkivanja. Osim toga, ova deca su češće izložena maltretiranju vršnjaka nego deca normalne težine. Australijsko istraživanje je takođe utvrdilo da gojazna deca nisu pod ništa većim rizikom od hiperaktivnosti ili problema ponašanja nego deca normalne težine.

AKO DE TE SLABO UČI KRIVI SU RODITELJI

Seli Godard Blajt, neuropsiholog iz Velike Britanije, istraživala je vezu između dece koja su propustila aktivnosti tipične za period detinjstva i dece koji su pošla u školu sa problemima u učenju. Ona je otkrila da većina dece gleda televiziju u proseku 4,5 sata dnevno, umesto da se igraju, što je jedan od glavnih razloga zbog čega polaze u školu sa slabom razvijenom motoričkim sposobnostima i niskog stepena emocionalnog razvoja. Dr Mark de Rosni, ekspert u oblasti ranog razvoja dece, smatra da deca previše vremena provode ispred malih ekrana i upozorava da postoje vladine preporuke o količini vremena koje deca treba da provode gledajući TV. „Deca koja su propustila interakciju sa svojim roditeljima, vršnjacima, braćom i sestrama, nalaze se u nepovoljnijem položaju u odnosu na onu decu koja su imala takvu vrstu interakcije“, rekao je doktor Mark i dodao da je stvaranje veze i poverenja između roditelja i deteta i igra sa decom, važnija od učenja deteta da čita u ranom dobu.

Seli Blajt je tokom istraživanja došla do podatka da skoro polovina britanske dece, koja polaze u školu sa 5 godina, imaju motoričke sposobnosti na nivou bebe, uključujući i nesposobnost da drže olovku pravilno. Razlog ovog šokantnog podatka je, navodi ona, to što njihovi roditelji nisu proveli dovoljno vremena igrajući se sa njima. Ona je dodala da deca kojoj roditelji nisu čitali bajke imaju problem da razumeju šta je to „moralno ponašanje“ i imaju poteškoća da se izbore sa emocijama.

MLADIMA NE SMETAJU UVREDLJIVI IZRAZI NA INTERNETU

Većina mladih ljudi ne uzbuđuje se zbog diskriminatornih i uvredljivih izraza sa kojima se susreću na fejsbuku, titeru ili u sms porukama, pokazuje istraživanje koje su sproveli agencija Asošijeted pres (AP) i MTV. Polovina ispitanika između 14 i 24 godine rekla je u anketi da se svakodnevno sreće sa uvredljivim izrazima koji se odnose na žene, crnce ili gej i lezbo populaciju, a najčešće na gojazne osobe. U isto vreme, 54 odsto učesnika u anketi kaže da su izrazi koji bi šokirali njihove roditelje, nastavnike ili šefove, sasvim u redu ako se koriste u šali, među prijateljima. Učesnici u anketi ocenili su da je glavni razlog zbog kojeg mladi upotrebljavaju ovakve izraze želja da budu duhoviti. Najčešće su na meti gojazne osobe.

BOLESNI OD POSLA

Skoro petina zaposlenih u svetu tvrdi da su se razboleli od posla, pokazali su rezultati najnovijeg istraživanja, preneo je Rojters. Onlajn anketa, koju je svetska agencija za zapošljavanje „Keli Servisiz“ sprovela među 115.000 stanovnika u 33 zemlje Evrope, Azije i Pacifika i Severne Amerike, pokazala je da je posao negativno uticao na zdravlje 19 odsto ispitanika, dok je 13 odsto izjavilo da ih njihov rad čini toliko stresnim da ne mogu da spavaju noću. „Ljudi provode mnogo vremena na poslu, ponekad i na račun svog zdravlja“, navedeno je u studiji agencije „Keli Servisiz“. „Velik broj ljudi veruje da je njihovo zdravlje u riziku zbog radnih uslova. Ne samo da to uviđaju, već očekuju od svojih šefova da odreaguju na ovu problematiku“. U Japanu, gde su zaposleni skloni da izvrše i samoubistvo zbog stresa izazvanog pregonilanim poslom, čak 60 odsto ispitanika je izjavilo da je imalo zdravstvenih problema povezanih s poslom.

Kanada se našla na drugom mestu po broju radnika kojima je posao oštetio zdravlje, dok su zaposleni na Novom Zelandu, u Indiji i Australiji na poslednjem mestu ove „stresne lestvice“. Trećina zaposlenih je izjavila da su zbog bolesti prošle godine uzeli tri ili više slobodnih dana, dok je 35 odsto reklo da su „bili navedeni da se osećaju krivima zbog uzimanja slobodnih dana“. Zanimljivo je i da je 15 odsto ispitanika priznalo da su uzeli bolovanje, a da nisu bili bolesni, naveo je Rojters.

Dok je većina radnika obuhvaćenih anketom izjavila da je za njihovo zdravlje odgovoran poslodavac, malo njih se raspitalo za pristup teretanama, uzimanje kursa o ishrani ili fleksibilnih radnih sati koje neke firme omogućavaju. Istraživanje je takođe pokazalo da radnici misle da bi stres mogao biti smanjen boljom komunikacijom sa menadžmentom i priznanjem individualnih postignuća.

KAFU PIJTE U DVA POPODNE, POVIŠICU TRAŽITE U SREDU

Istraživanje Londonske ekonomske škole pokazalo je da uspešnost vršenja određenih radnji u velikoj meri zavisi od „dobrog tajminga“. Prema tom istraživanju, postoji pravo vreme čak i za svakodnevne radnje kao što su ispijanje kafe i kupanje, a posebno je značajno da se lečenje od raznih bolesti započne u pravom trenutku. Prema rečima doktora Francisa Levija, kod pacijenata obolelih od raka primećen je veliki napredak kada je njihova hemoterapija, umesto danju, bila obavljena nakon ponoći, pa je tako primećen duplo veći učinak terapije koja se primenjivala u jedan i četiri sata posle ponoći.

Što se tiče dana u nedelji i aktivnosti koje bi tada trebalo da obavljate rezultati istraživanja kažu da se u ponedeljak odmarate, pošto se najveći broj srčanih udara dešava ponedeljkom, dok je utorak najproduktivniji dan u nedelji, savršen za obaveze koje već duže vreme odlazite. Od 8 hiljada ispitanika, 40% je navelo sredu kao najbolji dan za ljubav, kao i za traženje povišice. Četvrtak je savršen dan za seks, pošto je nivo hormona na vrhuncu. Prema tom istraživanju, petkom bi trebalo da započnete život bez duvanskog dima, a ako treba da se porodite carskim rezom i imate priliku da birate, zakažite porođaj za subotu. Istraživanja pokazuju da su prvaci u raznim sportovima rođeni upravo šestog dana u nedelji. Poslednjeg dana u sedmici ručajte u restoranu - s obzirom na to da vas sutradan čeka posao, najbolje je da se nedeljom dodatno ne zamarate pripremom hrane kod kuće.

- 07.00 - Najbolje vreme za merenje telesne težine i uzimanje lekova za regulaciju krvnog pritiska.
- 08.00 - Ukoliko želite da zatrudnite, pravo vreme za pokušavanje je rano ujutru, jer su tada spermatozoidi najaktivniji.
- 10.00 - Ako treba da idete na operaciju, pokušajte da je zakažete u ovo vreme. Operacije koje se obavljaju popodne imaju veću šansu da pođu naopako, zbog umora hirurga i osoblja.
- 14.00 - Iako većina ljudi pije kafu u jutarnjim časovima, bolje je da to činite oko dva sata popodne, jer se tada metaboliizam usporava i nivo energije opada.
- 16.00 - Sada je idealno vreme da vežbate, jer su pluća na svom maksimumu.
- 17.00 - Vreme je za ugljene hidrate koji će vam vratiti izgublenu energiju.